

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 (VNS 3/2013 vp) ja valtioneuvoston selonteon eduskunnalle valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014—2017 27.3.2013 annetun valtioneuvoston selonteon (VNS 3/2013 vp) täydentämisestä (VNS 4/2013 vp).

Lausunnot

Eduskunnan muut erikoisvaliokunnat ovat voineet antaa valtiovarainvaliokunnalle toimialaansa koskevan lausunnon valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2014—2017. Lausunnon ovat antaneet:

- ulkoasiainvaliokunta UaVL 4/2013 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 1/2013 vp
- hallintovaliokunta HaVL 4/2013 vp
- lakivaliokunta LaVL 6/2013 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 12/2013 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 9/2013 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 5/2013 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 9/2013 vp

- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 6/2013 vp
- talousvaliokunta TaVL 12/2013 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 4/2013 vp.
- ympäristövaliokunta YmVL 11/2013 vp.

Lausunnot on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtiovarainministeri Jutta Urpilainen, budjettipäällikkö Hannu Mäkinen, ylijohtaja Lasse Arvela, talousjohtaja Jukka Nummikoski, neuvotteleva virkamies Markku Nissinen ja controller Timo Hattinen, valtiovarainministeriö
- alivaltiosihteeri Peter Stenlund ja talousjohtaja Risto Hakoila, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa ja suunnittelupäällikkö Miika Snellman, oikeusministeriö
- kansliapäällikkö Päivi Nerg ja talousjohtaja Jukka Aalto, sisäasiainministeriö
- kansliapäällikkö Arto Rätty ja erityisasiantuntija Kristiina Olsson, puolustusministeriö
- ylijohtaja Riitta Kaivosoja ja johtaja Kirsi Kangaspunta, opetus- ja kulttuuriministeriö

- talousjohtaja Hannele Laihonon, maa- ja metsätalousministeriö
- kansliapäällikkö Harri Pursiainen, talousjohtaja Jaana Kuusisto ja hallitusneuvos Mikael Nyberg, liikenne- ja viestintäministeriö
- kansliapäällikkö Erkki Virtanen, talousjohtaja Mika Niemelä ja työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisosastopäällikkö Olli Kerola ja johtaja Päivi Voutilainen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- kansliapäällikkö Hannele Pokka ja ylitarkastaja Tommi Jauho, ympäristöministeriö
- johtava neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- tutkimusjohtaja Markku Kotilainen, ETLA Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos
- talousjohtaja Ulla Hagman, Finnvera Oyj
- toimitusjohtaja Kari Häyrinen, Finpro
- vanhempi tutkija Markku Lehmus, Palkansaajien tutkimuslaitos
- tutkimusjohtaja Markus Lahtinen, Pellervon taloustutkimus PTT
- varatoimitusjohtaja Tuula Haatainen, apulaisjohtaja Reijo Vuorento ja johtaja Ilari Soosalu, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Olli Joensuu, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.

Lisäksi valtiovarainministeriö on toimittanut kehyspäätösten yhteisö- ja pääomaverotusta koskevan uudistuksen teossa käytetyn tausta-aineiston sekä sitä koskevan lausunnon.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Kehyspäätöksen (VNS 3/2013 vp) pohjana on hallituksen 4.4.2012 päättämä vaalikauden kehys, joka tarkistetaan vuosille 2014—2017. Vaalikauden ensimmäisessä kehyspäätöksessä, 5.10.2011, päätettiin kehysten piiriin kuuluvien menojen lisäpanostuksista ja säästöistä siten, että kehysmenojen taso alenee n. 1,2 mrd. eurolla v. 2015 verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Kevään 2012 kehyspäätöksessä vuosille 2013—2016 hallitus toteutti lisäsopeutustoimia, jotka alensivat kehysmenojen tasoa vielä n. 1,2 mrd. eurolla vuoden 2015 tasolla.

Tässä kehyspäätöksessä vuosille 2014—2017 hallitus toteuttaa uusia menosäästöjä sekä toisaalta uusia kasvua tukevia lisäpanostuksia. Lisäsopeutustoimilla on merkittävä nettovaikutus kehukseen kuuluvien menojen tasoon. Näin ollen vaalikauden kokonaiskehystasoa alennetaan edelleen 150 milj. eurolla vuodelta 2014 ja 450 milj. eurolla vuodelta 2015.

Kehukseen kuuluvien menojen taso v. 2014 on n. 42,5 mrd. euroa, mikä on n. 100 milj. euroa vähemmän kuin vuodelle 2013 on budjetoitu. Kehysmenot alenevat vuoden 2014 tasolta kehyskauden aikana n. 0,8 mrd. eurolla vuoteen

2017 mennessä. Huhtikuun 2012 kehyspäätökseen verrattuna vuosien 2014—2016 hallinnonalojen kehysmenot ovat vuosittain keskimäärin reilut 0,4 mrd. euroa suuremmat.

Suurin korottava tekijä on hintatason muutos. Alentavia tekijöitä ovat hallituksen päättämät uudet menosäästöt sekä tarvearvioiden aleneminen mm. EU-maksussa, energiaverotuksessa ja uusiutuvan energian tuotantotuessa sekä Suomen Akatemian budjetointitavan muutos.

Kaikkiaan hallinnonalojen menot alenevat reaalisesti kehyskaudella 2014—2017 keskimäärin reilut 1½ prosenttia vuosittain, kun rakenteelliset muutokset on otettu huomioon. Nimellisesti hallinnonalojen menot kasvavat keskimäärin arviolta n. ½ prosenttia vuodessa.

Hallitus on täydentänyt 27.3.2013 antamaansa päätöstä 4.4.2013 antamallaan päätöksellä (VNS 4/2013 vp), jossa se on täydentänyt yhteisö- ja osinkoverouudistusta siten, että jatkossa listaamattoman yhtiön osakkeen matemaattiselle arvolle lasketun kahdeksan prosentin vuotuisen tuoton osalta osinko on 25-prosenttisesti veronalaista tuloa 150 000 euroon saakka. Tämän euromääräisen rajan ylittävästä osingosta 85

prosenttia on jatkossa veronalaista pääomatuloa. Listaamattoman yhtiön kahdeksan prosentin vuotuisen tuoton ylittävä osinko verotetaan jatkossa kokonaan pörssinoteerattujen yhtiöiden tavoin 85 prosenttisesti pääomatulona. Pörssinoteerattujen yhtiöiden osingot ovat jatkossa 85 prosentin osuudelta veronalaisia.

Osana kehyspäättöstä päätetyn verouudistuksen rakenne ja pääkohdat säilyvät ennallaan. Yhteisövero kevenee 20 prosenttiin. Vero pääomatuloista säilyy 30 prosentissa. Pääomatuloveron progressio kiristyy siten, että yli 40 000 euron pääomatuloista vero on jatkossa 32 prosenttia. Listaamattomien yhtiöiden osinkovero-
huojennuksen ns. tuotto prosentti laskee kahdeksaan prosenttiin. Tämän tuoton osalta osinko on 25-prosenttisesti veronalaista tuloa.

Tehtyjen tarkistusten jälkeen osinkotulojen verotus kevenee, kuitenkin nettovarallisuudeltaan varakkaimpien yritysten jakamien osinko-

jen verotus kiristyy kehyspäättökseen verrattuna. Alustavien arvioiden mukaan osinkotulo-verotukseen tehdyt tarkistukset lisäävät verotuloja noin 50 miljoonalla eurolla. Tarkistusten vaikutukset tulonjakoon ovat tuloeroja kaventavia.

Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan n. 96 ½ mrd. euroon v. 2014. Valtion velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee vuoteen 2014 saakka, jonka jälkeen se kääntyy alenevaksi. Valtionvelan arvioidaan olevan v. 2017 n. 105 mrd. euroa, mikä on n. 45 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden arvioidaan ennustelaskelmissa olevan alijäämäinen koko kehyskauden. Vuonna 2014 alijäämän arvioidaan olevan 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta kohentuen tältä tasolta runsaan yhden prosenttiyksikön kehyskauden aikana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousohjelma ja finanssipolitiikka

Kehyspäättös on laadittu varsin vaikeassa taloustilanteessa, sillä kansainvälinen talousohjelma ja Suomen talousnäkymät ovat selvästi heikommalla kuin hallitusohjelmaa laadittaessa arvioitiin. Suomen talous ei ole vielä toipunut vuonna 2008 alkaneesta syvästä taantumasta, ja kansainvälisen talouden epävarmuuden arvioidaan heijastuvan Suomen talouteen koko kehyskauden ajan.

Maailman- ja myös EU-maiden taloudessa on jo nähtävissä hienoista kasvua ja lisääntyvää luottamusta, mutta Suomessa usko talouden tulevaisuuteen on heikko ja talousohjelma vaikeaa. Ikäsidonnaisten menojen kasvun kiihtyminen ja viennin heikko kehitys, erityisesti elektroniikka- ja paperiteollisuuden supistuminen, heikentävät kasvun edellytyksiä. Huonosta talousohjelma johtuen myös työllisyyskehitys on heikkoa.

Elvyttävän finanssi- ja rahapolitiikan avulla kotimainen kysyntä on kuitenkin säilynyt vahvana, mutta samalla valtion velan määrä ja alijäämä ovat kasvaneet voimakkaasti. Viennin vähennyttä myös vaihtotase on kääntynyt alijäämäiseksi, mikä merkitsee sitä, että koko kansantalous velkaantuu nettomääräisesti ulkomaille.

Julkinen talous ei voi pitkään perustua velkaantumiseen. Siksi on tärkeä pitää kiinni hallitusohjelman tavoitteesta tasapainottaa valtiontalous ja kääntää valtiontalouden velan ja kokonaistuotannon suhde laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Hallitus on sitoutunut toteuttamaan valtion tuloihin ja menoihin kohdistuvia sopeutustoimia sekä uudistamaan talouden rakenteita niin, että edellytykset talouden ennusteita vahvemmalle kasvulle paranevat. Hallitus on niin ikään sitoutunut lisätoimiin tilanteessa, jossa valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtiontalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2015.

Edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti hallitus on kehysriihessä päättänyt jatkaa talouden sopeutusta siten, että uudet toimet merkitsevät vuoden 2015 tasolla noin 600 milj. euron lisäsopeutusta. Tästä puolet koostuu valtion menojen vähentämisestä ja puolet tulojen lisäämisestä. Jo aiemmat sopeutustoimet mukaan lukien valtion rahoitusaseman arvioidaan kohentuvan nettomääräisesti yhteensä noin 5,2 mrd. eurolla vuoden 2015 tasolla.

Valiokunta toteaa, että hallitusohjelmassa asetettu valtiontalouden tasapainotavoite ei näytä toteutuvan hallituskauden aikana, mikä johdetaan keskeisesti globaalin talouden heikosta kehityksestä sekä euroalueen talouskriisistä. Velkasuhteen kasvun taittumista koskevan tavoitteen arvioidaan sen sijaan toteutuvan kehyspäätöksen mukaisilla toimilla.

Valiokunta pitää valtiontalouden sopeuttamista välttämättömänä, sillä sen vaihtoehtona on lisävelkaantumisen ja ajautuminen vähitellen tilanteeseen, jossa joudutaan tekemään paljon koivempia sopeutustoimia.

On kuitenkin tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että kehyspäätökseen sisältyvän arvion mukaan kuluvan vuoden talouskasvu on 0,4 prosenttia. Alkuvuoden heikon talouskehityksen perusteella on mahdollista, että talouskasvu jää tätä heikommaksi, mikä voi vaikeuttaa velan kasvun taittumista koskevan tavoitteen toteuttamista. Talouskasvun ennakoitaan tosin paranevan jo ensi vuonna, mutta sekä euroalueen että maailmantalouden kehitykseen liittyä edelleen paljon epävarmuuksia.

Sopeutuksen toteutuminen riippuu myös siitä, millä aikataululla ja voimakkuudella vuoden 2014 alussa voimaan tulevat yhteisöveromuutosten dynaamiset vaikutukset toteutuvat. Kokonaisvaikutuksiksi on arvioitu noin 480 milj. euroa.

Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota myös siihen, että kehyspäätökset pienentävät julkisen talouden kestävyysvajetta, mutta ne eivät ole vielä riittäviä sen poistamiseen. Valtiovarainministeriön tarkistetun kestävyysarvion mukaan julkisyhteisöjen rahoitusylijäämän pitäisi olla 3,3 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon

vuonna 2017, jotta julkinen valta kykenisi hoitamaan velvoitteensa myös pitkällä aikavälillä. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kestävyysvaje on 4,2 prosenttia suhteessa BKT:hen eli noin kahdeksan miljardia euroa. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvajeesta on esitetty erilaisia arvioita; komission uusimman arvion mukaan kestävyysvaje olisi jopa 6,2 prosenttia BKT:sta.

Kestävyysvajeen olemassaolo on joka tapauksessa kiistatonta ja toimenpiteet sen poistamiseksi välttämättömiä. Jo tehdyt toimenpiteet eivät ole vielä riittäviä, vaan edelleen on vaarana, että julkinen talous voi ajautua kestävämmään velkakierteeseen. Tämä on kuitenkin vältettävissä määrätietoisilla ja oikea-aikaisilla toimilla.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että ei ole tarkoituksenmukaista vahvistaa julkista taloutta pelkästään verotusta kiristämällä ja menoja leikkaamalla, vaan on ennen kaikkea saatava aikaan talouden rakenteisiin kohdistuvia uudistuksia, jotka kohentavat talouden kasvun edellytyksiä ja tukevat tasapainoista ja kestävä kasvua.

Valiokunta painottaa uudistuksia, jotka edistävät työurien pitenemistä, työn tarjonnan ja kysynnän lisäämistä ja jotka lyhentävät työttömyysjaksojen kestoja. Samalla on välttämätöntä parantaa työn tuottavuutta ja vaikuttavuutta ja tehostaa erityisesti hyvinvointipalveluiden tuottavuutta. Käynnissä oleva kunta- ja palvelurakennemuutos onkin aivan avainasemassa rakenteellisten uudistusten aikaansaamiseksi. Valiokunta korostaa, että jo suhteellisen pieni tuottavuuden kasvu palvelujen tuotannossa vahvistaa merkittävästi julkisen talouden kestävyyttä.

Valiokunta toteaa, että rakenteellisia uudistuksia koskevat päätökset on tehtävä mahdollisimman pian, sillä niiden vaikutukset näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä. Julkisen talouden vakauden turvaaminen on välttämätöntä myös Suomen valtion velkakirjojen luottoluokituksen säilymiseksi parhaana mahdollisena.

Talouden haasteista huolimatta Suomi on useilla mittareilla arvioituna edelleen eräs maa-

ilman parhaimmin menestyviä maita, mutta joiltakin osin Suomen sijoitukset ovat heikentyneet viime aikoina. Onkin tärkeä huolehtia siitä, että maamme menestyksestä huolehditaan ja että menestys perustuu kilpailukykyisen tuotannon sekä korkean osaamisen ohella myös hyvinvointiin, johon sisältyvät mm. tasa-arvoiset palvelut sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että euromaiden budjettien tiukennukset ovat useissa maissa syventäneet sosiaalista kriisiä ja pahentaneet työttömyyttä; etenkin nuorisotyöttömyys on monissa maissa varsin korkeaa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa talouspolitiikan toimien vaikutuksia ja huolehtii julkisen talouden tervehdyttämisen rinnalla siitä, että sosiaalinen eriarvoisuus ja sosiaaliset epäkohdat eivät kasva. Tällöin on keskeistä panostaa työllisyyden parantamiseen, jotta etenkin nuorten mahdollisuudet ja luottamus tulevaisuuteen paranevat.

Kehyspääatöksen keskeisiä painopisteitä

Kehyspääatöksen painotukset kohdistuvat julkisen talouden vakauden ohella mm. kasvun ja työllisyyden sekä Suomen kilpailukykyyn edistämiseen. Lisäpanostuksia kohdistetaan mm. kehittyvien yritysten tukemiseen, ICT 2015 -ohjelman toimeenpanoon sekä teollisuudelle vuonna 2015 voimaan astuvasta rikkidirektiivistä aiheutuvien kustannusten kompensointiin.

Työllistymisen helpottamiseksi puretaan kannustinloukkuja ja edistetään työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Myös pitkäaikaisyöttömien ja nuorten työllistymiseen kohdennetaan lisäresursseja. Hallitus on myös päättänyt käynnistää asuntopoliittisen uudistuksen, jolla pyritään parantamaan kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rakennuttamisen edellytyksiä kasvukeskuksissa ja tukemaan siten työvoiman alueellista liikkuvuutta.

Menoleikkauksia kohdistuu kaikille hallinnonaloille. Suurimmat menosäästöt kohdistuvat mm. kuntien valtionosuuksiin, sairausvakuutuslain mukaisesti maksettaviin korvauksiin sekä kehitysyhteistyömäärärahojen tason alenta-

miseen. Myös tutkimuksen resursseja vähennetään.

Valiokunta käsittelee seuraavassa eräitä keskeisiä kehyspääatöksen painotuksia ja palaa eri hallinnonaloja koskeviin kysymyksiin tarkemmin vuoden 2014 talousarvioesitystä koskevassa mietinnössään.

Veroratkaisut

Kehyspääatöksen merkittävin uudistus liittyy yhteisöverokannan tuntuvaan (4,5 prosenttiyksikön) alentamiseen. Uudistuksen tavoitteena on kasvupotentiaalin vahvistaminen, investointien vauhdittaminen, työpaikkojen luominen ja yritysten palkanmaksuvarasta huolehtiminen. Valtiontalouden tulopohjaa vahvistetaan puolestaan korottamalla erityisesti terveydelle haitallisten tuotteiden, kuten alkoholin, tupakan sekä makeisten ja virvoitusjuomien verotusta.

Valiokunta pitää veroratkaisuja kokonaisuutena perusteltuina ja kasvua sekä yrittäjyyttä tukevin toimina. Valiokunta käsittelee niihin liittyviä kysymyksiä yksityiskohtaisemmin siinä vaiheessa, kun hallitus on antanut uudistuksia koskevat verolakiesitykset eduskunnalle.

Tarkastusvaliokunta on kehyselonteosta antamassaan lausunnossa (TrVL 1/2013 vp) arvioinut erityisesti veroratkaisujen taustalla olevan tietoperustan riittävyyttä. Tarkastusvaliokunta on katsonut, että kehyspääatöksen yhteisö- ja pääomaverotusta koskeva tietoperusta ei täytä eduskunnan perustuslaillista oikeutta saada finanssi-poliittisen päätöksenteon vaihtoehtoja ja perusteita koskevat oikeat ja riittävät tiedot. Valiokunta toteaa lisäksi, että sille toimitetun aineiston perusteella ei voida arvioida päätöksenteon kokonaisuutta ja hallituksen tekemien veropoliittisten päätösten sisältöä ja perusteita.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, että kehyspääatöksen taustalla olevat laskelmat on tuotettu valtiovarainministeriön vero-osaston käytössä olevilla mikrosimulointimalleilla. Mallien käyttö on toistuvaa, eikä niillä tuotettuihin laskelmiin sen vuoksi liitetä kuvausta mallien tietoa-aineistosta.

Mikrosimuloinnin avulla voidaan laskea valtiovarainministeriöstä saadun lausunnon mu-

kaan vain muutoksiin liittyvät staattiset vaikutusarviot sekä eräitä taloudelliseen optimointiin liittyviä käyttäytymisvaikutuksia. Malleilla ei sen sijaan ole mahdollista tehdä arvioita esimerkiksi yhteisöverokannan muutoksen dynaamisista vaikutuksista, eikä niitä koskevaa itsenäistä arviota ole tehty valtiovarainministeriössä. Dynaamisista vaikutuksista tehty oletus perustuu VATT:n arvioon, joka puolestaan perustuu kansainvälisistä tutkimuksista tehtyyn kattavaan yhteenvetotutkimukseen¹. Tutkimustulosten perusteella yhteisöverokannan alentamisen keskimääräinen itserahoitusaste on 70 prosenttia. Kehyspääöstä tehtäessä verokannan itserahoitusasteeksi on oletettu 50 prosenttia, jonka mukaan puolet verotulomenetyksestä korvautuisi verotulojen nousulla, kun verotulo kasvaa.

Dynaamisia vaikutuksia koskeva päätös oli poliittinen valinta, jota pidettiin perusteltuna sillä tavoiteltaviin merkittäviin taloudellisiin vaikutuksiin nähden. Valiokunta toteaa, että veromuutosten arviot tehdään yleensä staattisen laskentamallin mukaan ja menettelyä noudatetaan johdonmukaisesti yhtäläisin perustein. Valiokunta korostaa johdonmukaisuuden tärkeyttä verotuottoarvioita tehtäessä. Valiokunta tarkastelee asiaa yksityiskohtaisemmin saatuaan verolakeja koskevat esitykset.

Valiokunta toteaa lisäksi, että yhteisö- ja osinkoverouudistusta on varsinaisesti valmisteltu Verotuksen kehittämistyöryhmässä (valtiovarainministeriön julkaisu 51/2010). Vaikka työryhmän ehdotusta ei ole sellaisenaan otettu poliittisen päätöksenteon perustaksi, perustuu kehysriihessä linjattu verouudistus rakenteeltaan Verotuksen kehittämissyöryhmän esitykseen. Tuohon rakenteeseen kuuluvat laaja yhteisöveropohja ja matala yhteisöverokanta sekä luopuminen osingonsaajalle kokonaan verottomista osingoista, ansiotulo-osingoista ja matalammin verotetun osingon euromääräisestä ylärajasta. Kehysriihessä linjattu uudistus eroaa kuitenkin

kin vaikutuksiltaan kehittämistyöryhmän ehdotuksista, sillä kehysriihessä valitut verouudistuksen parametrit poikkeavat merkittävällä tavalla työryhmän ehdotuksista.

Valiokunta toteaa, että ministereiden esikuntien koko on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Valiokunta pitää tärkeänä, että esikuntien rooli ei saa hämärtää virkamiesvastuulla tapahtuvaa virkamiesvalmistelua ja valmistelun yhteyttä ministeriin.

Viennin edistäminen

Valiokunta pitää työllisyyteen ja kasvuun suunnattuja lisäpanostuksia hyvänä lähtökohtana parantaa erityisesti aloittavien ja kasvavien yritysten mahdollisuutta saada riskipääomaa. Myös yhteisöveron muutokset luovat mahdollisuuksia yritysten kasvuun.

Valiokunta on kuitenkin huolissaan Suomen viennin tilasta, sillä vienti on heikentynyt viime vuosina merkittävästi ja Suomi on menettänyt vuosina 2008—2012 markkinaosuuttaan maailmankaupassa. Ongelma ei ole vain eurokriisin alentamassa kysynnässä, vaan myös heikentyneessä kilpailukyvyssä ja viennin rakenteessa. Valiokunta korostaa, että Suomen kilpailukykyä on parannettava ja pyrittävä mm. maltilliseen palkkaratkaisuun. Tarvitaan myös tuotannon rakenteiden uudistamista sekä kansainvälisillä markkinoilla kasvavia ja menestyviä pk-yrityksiä, jotka työllistävät myös kotimaassa. Ennen kaikkea tarvitaan uusia keksintöjä ja tuotteita sekä niiden kaupallistamista ja tehokasta markkinointia.

Valiokunta korostaa myös yrityspalveluiden toimivuutta, kansainvälistymiseen liittyvän osaamisen parantamista, toimivia rahoitusvälineitä, Team Finland -toimintamallin tehokasta hyödyntämistä sekä viennin edistämiseen tarvittavien, erityisesti Finpron resurssien riittävyttä. On myös tärkeää edistää yrittäjyyteen kannustavaa ja sitä tukevaa ilmapiiriä, sillä uudet työpaikat syntyvät nimenomaan yrityksiin.

Valiokunta toteaa, että Suomessa on useita kasvualoja, joihin liittyy merkittävää vientipotentiaalia. Näitä ovat mm. cleantech-tuotteet,

¹ Ruud A. de Mooij & Sjeff Ederveen, 2008. "Corporate tax elasticities: a reader's guide to empirical findings," Oxford Review of Economic Policy. Volume 24, Number 4, 2008, pp. 680—697.

lääketieteellinen teknologia, ohjelmistot ja pelit sekä kaivosteollisuuteen liittyvän jatkojalostuksen tuomat uudet mahdollisuudet. Valiokunta korostaa myös robotisaatioon liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia, joita Suomessa ei ole toistaiseksi vielä hyödynnetty riittävästi, mutta johon suomalainen teknologiaosaaminen antaa hyvät valmiudet.

Myös ns. perinteisiä teollisuuden aloja tulee kehittää mm. innovaatioiden, tuotekehittelyn ja uusien liiketoimintamallien avulla ja vahvistaa teollisuuden toimintaedellytyksiä. Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus on sitoutunut tukemaan telakka- ja meriteollisuuden uudistumista. Myös metsäteollisuuden uudistaminen, uusien tuotteiden kehittäminen ja työpaikkojen turvaaminen Suomessa edellyttävät lisäponnisteluja. Suomen on niin ikään hyödynnettävä tehokkaasti niitä mahdollisuuksia, joita mm. Venäjä ja arktiset alueet tarjoavat Suomen elinkeinoelämälle.

Valiokunta viittaa myös Euroopan komission 29.5.2013 antamiin maakohtaisiin suosituksiin, joissa Suomen osalta korostetaan mm. kykyä tuottaa innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Komissio korostaa myös kilpailun parantamista tuote- ja palvelumarkkinoilla ja erityisesti vähittäiskaupan alalla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa rikkidirektiivin vaikutuksia vientiteollisuudelle ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimiin. Kehyspäätökseen sisältyvät lisäpanostukset ovat tärkeitä, ja etenkin LNG-infrastruktuurin rakentamiseen suunnattu 123 milj. euron lisäpanostus on merkittävä. Direktiivin kustannusten kompensointiin suunnatut panostukset ovat kuitenkin kokonaisuutena vielä vaatimattomia, eivätkä valiokunnan mielestä kompensoi riittävästi Suomen vientiteollisuuden kilpailukyvyn heikkenemistä.

Koulutus ja osaaminen

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että kehyspäätöksessä suunnataan varoja mm. nuorten koulutukseen pääsyn varmistamiseen ja nuorisotakuun toteuttamiseen. Myönteistä on myös se, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaa jatketaan ja nuorten oppisopimuskoulutusta kehite-

tään. Myös ammatillisen koulutuksen, lukio-koulutuksen ja korkeakoulutuksen järjestäjä- ja oppilaitosverkon kehittämistä jatketaan.

Valiokunta korostaa, että Suomen hyvinvoinnin ja menestyksen kasvu on riippuvainen laajasta sivistyksestä, ammattitaidosta ja korkeasta osaamisesta. Siksi on tärkeää, että tiukasta taloustilanteesta huolimatta huolehditaan koulutuksen laadusta, koulutuspaikkojen riittävydestä sekä rahoituksen pitkäjänteisyydestä. On myös tärkeää uudistaa koulutuksen rakenteita, jotta niukkenevat resurssit voidaan aiempaa tehokkaammin ohjata opetukseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että valtion ja kuntien välistä taloudellista vastuuta selkeytetään kosteus- ja homevaurioista kärsivien koulujen ja päiväkotien peruskorjausten osalta.

Tutkimus

Hallitusohjelman mukaisesti vaalikauden tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenojen (tki) tavoitteena on edelleen 4 prosentin bkt-osuus. Tutkimus ei kuitenkaan ole kehyspäätöksen selkeä painopistealue. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus on vuonna 2013 noin 2 mrd. euroa, joka on reaaliarvoltaan noin 5,5 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2012. Vuoden 2012 kehyspäätös sekä nyt käsiteltävänä olevat kehyspäätökset merkitsevät sitä, että tutkimus- ja kehitystoiminnan nimellusrahoitus pienenee edelleen, jolloin myös tki-toiminnan osuus bruttokansantuotteesta pienenee.

Valiokunta pitää tätä kehityssuuntaa huolestuttavana, sillä laadukas tutkimus on keskeinen edellytys Suomen menestykselle ja riittävä rahoitus välttämätön talouskasvun varmistamiseksi pitkällä tähtäimellä. Julkisen tki-rahoituksen merkitys korostuu erityisesti taloudellisen taantumien aikana, jolloin on huolehdittava siitä, ettei korkeaan osaamiseen perustuvan toiminnan tulevaisuutta vaaranneta lyhytnäköisellä tutkimusresurssien leikkaamisella. Osaamisohjan rakentaminen vie aikansa, mutta se voi rapautua nopeasti.

Mitä tulee ns. sektoritutkimuksen uudistamiseen, valiokunta katsoo, että on perusteltua pois-

taa tutkimuksen rakenteellisia päällekkäisyyksiä.

Valiokunta nostaa esille erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimuksen, jota on tarkoitus supistaa 30 milj. eurolla. Säästö kohdistuu neljään tutkimuslaitokseen (THL, TTL, STUK ja Kelan tutkimusosasto), joiden kokonaisrahoitus (120 milj. euroa) vähenee näin neljänneksellä. Varsinaisesta t&k-toiminnasta säästö tarkoittaa kolmannelta tai puolta laskutavasta riippuen. Em. laitoksiin kohdistuu lisäksi tuottavuusohjelman mukaisia säästöjä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säästöt johtavat mittaviin irtisanomisiin ja käytännössä ne halvaannuttavat laitosten toimintoja merkittävältä osin. Säästö vaikuttaa myös laitosten lakisääteisiin tehtäviin, koska asiantuntijalaitosten toiminnassa tutkimus liittyy kiinteästi laitosten muihin toimintoihin. Myös päätöksen teon sekä ohjauksen ja valvonnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että asiantuntijalaitokset pystyvät pitkäjänteisesti tuottamaan ajantasaisista ja kumuloituvaa tietoa mm. kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta. Mittava säästö muuttaa olennaisella tavalla hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteita ja vähentää merkittävästi mahdollisuuksia ulkopuolisen rahoituksen saamiseen.

Saadun selvityksen mukaan säästöjen tarkemmasta kohdentamisesta ei ole vielä päätöksiä, mutta esim. Säteilyturvakeskuksessa jo 2—4 milj. euron vähennys johtaisi tutkimustoiminnan loppumiseen, minkä jälkeen säteilyyn liittyvä syvälinen asiantuntemus häviäisi muutamassa vuodessa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että STM:n hallinnonalan sektoritutkimukseen kohdistuvia säästöjä arvioidaan uudelleen ja että mm. menojen uudelleenkohdentamisen kautta turvataan alan tutkimuksen jatkuvuus. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon laitosten jo aikaisemmin toteuttamat säästöt sekä organisaatiomuutokset seurannaisvaikutuksineen. Valiokunta pitää myös tavoiteltavana, että laitokset pyrkivät vahvistamaan toimintaansa myymällä asiantuntemustaan myös maan rajojen ulkopuolelle.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että koko sektoritutkimuksen uudistamisessa on huolehdittava riittävien tutkimuspanosten jatkuvuudesta. On myös olennaista, että yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-panostukset vahvistuvat.

Nuorten yhteiskuntatakuu

Kuluvan vuoden alusta käynnistynyt nuorten yhteiskuntatakuu on eräs hallituskauden keskeisistä uudistuksista. Sen toteutumiseen varattiin kuluvalle vuodelle 60 milj. euroa, minkä lisäksi kehyspäätöksessä osoitetaan lisärahoitusta oppisopimuskoulutukseen, työssäoppimisen kehittämiseen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen. Merkittävää on myös se, että 1.8.2014 otetaan käyttöön lukiokoulutuksen valmistava ja valmentava koulutus, joka on tarkoitettu maahanmuuttajille ja vieraskielisille.

Valiokunta on huolissaan nuorisotakuun tehokkaasta toteutumisesta. Kyseessä on laaja poikkiallinen hanke, joka ei ole vielä kaikin osin päässyt vauhtiin, minkä lisäksi heikko talouskehitys on vähentänyt yritysten halukkuutta uusien työntekijöiden palkkaamiseen.

Etenkin TE-toimistojen resurssitarvetta tulee seurata, sillä koko hankkeen onnistumisen kannalta on keskeistä, että TE-toimistojen asiakkaina olevien nuorten palvelu käynnistyy nopeasti. Valiokunta korostaa, että pelkkä työllistymissuunnitelma ei ole riittävä toimenpide, vaan on pyrittävä siihen, että nuori todella saa määräajassa työ- tai koulutuspaikan tai muuta vastaavaa toimintaa, jolla syrjäytyminen ehkäistään. Byrokratiaa on karsittava ja menettelyjä joustavoitettava, jotta kunnat, yritykset ja muut toimijat saadaan aktiivisesti mukaan hankkeen toteuttamiseen. Keinovalikoimaa tulee kehittää myös siten, että se palvelee aiempaa paremmin korkeasti koulutettuja työttömiä.

Viimeisimpien eli huhtikuuta koskevien työttömyystilastojen mukaan nuorten 15—24-vuotiaiden työttömyysaste, eli työttömien osuus työvoimasta, oli 24,4 prosenttia. Tämä oli 0,9 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Nuorten työttömyyden kasvu on huolestuttavaa ja kertoo osaltaan siitä, että nuorisotakuun

toimivuutta on edelleen parannettava. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että nuorten työttömyysaste kertoo nuorten työttömien osuuden työvoimasta eikä ikäryhmän väestöstä. Suurin osa nuorista opiskelee eikä osallistu työmarkkinoille, minkä vuoksi työttömyys suhteessa työvoimaan on korkealla tasolla. Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (julkaisu 8a/2013) mukaan esim. viime vuonna 15—24-vuotiaiden virallinen työttömyysaste oli 18,9 prosenttia, mutta vuoden 2012 työvoimatutkimuksen mukaan ko. ikäryhmästä oli työttömänä 9,5 prosenttia.

Suomessa nuorten työttömyystilanne ei ole ainakaan vielä eurooppalaisittain hälyttävä, mutta nuorten työllisyysaste on herkempi suhdannevaihteluille kuin yleinen työllisyysaste. Suomessa erityinen ongelmaryhmä ovat kokonaan työllisyyden ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret, jotka jäävät helposti myös nuorisotakuun ulkopuolelle. Valiokunta painottaa voimavarojen suuntaamista näihin nuoriin, sillä nuorten syrjäytyminen työmarkkinoilta aiheuttaa merkittäviä kustannuksia niin henkilötasolla kuin koko yhteiskunnan kannalta.

Liikenneverkon rahoitus

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että kehyspäätös antaa mahdollisuuden saattaa loppuun käynnissä olevat liikennehankkeet sekä käynnistää liikennepoliittiseen selontekoon sisältyvät uudet kehittämishankkeet; nämä hankkeet aloitetaan pääosin vuosina 2014 ja 2015. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että Vt 8 Turku—Pori -hanke käynnistetään jo vuoden 2013 lisäbudjetissa. Tämä on välttämätöntä, jotta tiehanketta koskevat suunnitelmat eivät vanhene.

Määrärahalisäys väylähankkeisiin on 113 milj. euroa vuonna 2014 ja 58 milj. euroa vuonna 2015. Vuodesta 2016 lukien kehittämisinvestointien taso on vuosittain valtion rahoituksen osalta 377 milj. euroa vuodessa. Tiukan talus-tilanteen aikana kehittämishankkeiden rahoitustasoa voidaan pitää kohtuullisena, joskin tarve uusien kehittämishankkeiden käynnistämiseen on selvästi kehysrahoitusta suurempi. Valiokunta viittaa kuluvan vuoden talousarviosta anta-

maansa mietintöön (VaVM 39/2012 vp) sekä siihen sisältyvään lausumaan (nro 8) ja korostaa myös tässä yhteydessä, että elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseksi on oltava valmiutta arvioida vuosille 2016—2022 kaavailtujen hankkeiden ajoittamista.

Perusväylänpidon rahoitus on sen sijaan edelleen varsin niukka. Rahoitus on ollut jo useita vuosia hyvin alhaisella tasolla ja kustannusten nousun vuoksi rahoituksen ostovoima on entistään heikentynyt. On tärkeää, että liikennepoliittisen selonteon mukaisesti väyläinvestoinneista siirretään 100 milj. euroa vuodessa liikenneverkon pieniin investointeihin ja ylläpitoon vuodesta 2016 alkaen. Käytännössä perusväylänpidon määrärahalisäys jää tosin 80 milj. euroon, sillä momentille kohdennetaan 20 milj. euron menosäästö vuodesta 2015 eteenpäin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että pieniin investointiohjelmiin voitaisiin liikennepoliittisen selonteon mukaisesti osoittaa lisärahoitusta jo vuosina 2013—2015. On myös tärkeää, että perusväylänpidon rahoitukseen tehdään indeksitarkistus viimeistään hallituskauden taitteessa. Esimerkiksi noin 3 prosentin kustannustason nousu merkitsee sitä, että toiminnasta on löydyttävä joka vuosi noin 30 milj. euron menosäästöt joko kustannuksia tai palvelutasoa leikkaamalla.

Kehyspäätöksen mukaan *raskaan liikenteen kaluston sallittuja enimmäismassoja ja mittoja* korotetaan logistisen tehokkuuden parantamiseksi. Nykyistä suurempien kuorma-autojen käyttö liikenneverkolla on tarkoitus toteuttaa vaiheittain siten, että ensi vaiheessa suunnataan vuosittainen 10—15 milj. euron lisärahoitus elinkeinoelämän kannalta kriittisimpien reittien kunnostukseen, kuten siltojen ja teiden kantavuuden parantamiseen ja matalien alikulkujen korottamiseen. Koko kehyskaudelle varattu lisärahoitus on yhteensä 55 milj. euroa.

Valiokunta toteaa, että uudistus voi alentaa logistisia kustannuksia ja parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä ja kuljetustehokkuutta. Suuremmat kuljetusyksiköt säästävät myös polttoainetta ja vähentävät kokonaispäästöjä.

Uudistukseen liittyy myös useita ongelmia, ennen kaikkea tiestön ja siltojen kunnostami-

seen varattu rahoitus on riittämätön tarpeisiin nähden, eikä uudistuksella näin saavuteta tavoiteltuja hyötyjä. Rahoituksen niukkuudesta johtuen on vaarana, että uudistus vie resursseja perusväylänpidon muista toimista ja syrjäyttää elinkeinoelämän kannalta vaikuttavampien hankkeiden toteutumisen.

Valiokunnalle on esitetty, että mittojen ja massojen korotus tuottaisi pitkällä aikavälillä noin 3 mrd. euron hyödyt elinkeinoelämän logistiikkakustannusten alenemisen kautta. Tämä edellyttäisi kuitenkin noin 850 milj. euron lisäpanostusta tieverkon kunnossapitoon 20 vuoden aikana siten, että ensimmäisinä vuosina lisäraha olisi vuositasolla 70—80 milj. euroa. Nyt hankkeen kokonaisrahoitus on 55 milj. euroa, joka ei anna mahdollisuutta sellaisiin kunnostuksiin, joita alunperin kaavailtiin. Liikennevirasto on arvioinut, että kehyspäättökseen mukaisella rahoituksella logistiikkakustannuksissa saavutetaan 80—160 milj. euron säästö. Valiokunnan mielestä arviot ovat kuitenkin epävarmoja ja vain suuntaa-antavia.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksen vaikuttavuus, hyödyt ja aikataulu arvioidaan uudelleen. On mm. selvitettävä, millä yhteysväleillä ja kuljetusketjuilla isompia mittoja ja massoja voidaan ensivaiheessa hyödyntää, sillä se on etenkin kuljetusyrityksien kalustoinvestointien kannalta välttämätöntä. On huolehdittava myös siitä, että mittojen ja massojen korotuksesta johtuvat tiestön kunnostustoimet toteutetaan tähän tarkoitukseen osoitetun erillisen rahoituksen puitteissa.

Kuntatalous ja peruspalvelut

Valiokunta toteaa, että kuntauudistusta ei käsitellä kehyspäättöksessä lainkaan ja kuntauudistusta koskevien lakiehdotusten perusteluissa taloudelliset vaikutukset on arvioitu vain yleisellä tasolla. Kehyspäättökseen suurimmat menosäästöt kohdistuvat nimenomaan kuntasektorille, sillä kuntien valtionosuuksista vähennetään vuosina 2014—2017 yhteensä 892 milj. euroa. Jo aiemmin päätetyt valtionosuuksien vähennykset ovat vuoden 2015 tasolla yhteensä 1 131 milj. euroa, jolloin jo toteutetut ja uudet valtionosuus-

den vähennykset ovat yhteensä noin 1,4 mrd. euroa vuoden 2017 tasolla.

Kuntataloutta parantavat mm. verotulomene-tysten kompensointi, jäteveron tuoton ohjaaminen kunnille sekä kiinteistöverotuksen arvos- tamisperusteiden tarkistaminen. Kuntatalouden näkymät lähivuosille ovat kuitenkin huolestutta- vat. Vuoden 2012 odotettua heikompi kehitys yhdistettynä lähivuosille ennustettuun hitaaseen talouskasvuun ja valtionosuuksien vähene- miseen merkitsee sitä, että kuntatalous pysyy alijäämäisenä ilman mittavia sopeutustoimia. Kehyspäättökseen mukaan kuntatalous ei ole tar- kasteluajanjaksolla tasapainossa millään mitta- rilla arvioituna, koska vuosikate ei riitä katta- maan edes poistoja.

Valiokunta painottaa, että kunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita koskeva uudistus ei saa olla pelkkä hallinnollinen uudistus, vaan sillä tulee aidosti kehittää kunnallisten palvelui- den tuotantoa ja parantaa niiden tuottavuutta. Uudistuksilla on luotava edellytyksiä julkisen talouden kestävyysvajeen kaventamiselle.

Uudistuksella on myös parannettava palvelu- jen saatavuutta. Viime aikainen kehitys on hei- kentänyt eri kunnissa asuvien yhdenvertaisuut- ta, ja erityisesti perusterveydenhuollon palve- luiden saatavuus on heikentynyt. Esim. perus- terveydenhuollon hoitojonot ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan edelleen pidenty- neet, ja jo yli kolmannes (34 %) väestöstä asuu alueella, jossa lääkärille pääsyä joutuu odotta- maan viisi viikkoa tai pidempään. Kuntien on hallinnollisten rakenneuudistusten rinnalla kehi- tettävä palvelustrategiansa sellaiseksi, että kan- salaisten peruspalvelut voidaan turvata.

Tuottavuuden parantaminen edellyttää erityi- sesti tietojärjestelmien kehittämistä. Tällä het- kellä kunnilla on käytössään paljon erilaisia tie- tojärjestelmiä, joiden yhteentoimivuuteen liit- tyy suuria ongelmia. Hyvin toimiessaan tietojär- jestelmät parantavat tuottavuutta ja palvelujen laatua. Tietojärjestelmien kehittäminen edellyt- tää vahvaa johtajuutta niin valtiolta kuin paikal- lisilta toimijoilta sekä vahvaa osaamista ja riittä- viä resursseja.

Valiokunta painottaa myös ennaltaehkäisevien toimien vahvistamista, millä voidaan hillitä huomattavasti julkisten menojen kasvua. Myös rahoitusjärjestelmän on osaltaan tuettava ja kannustettava ennaltaehkäisevän työn vahvistamista, koska muutoin tämä toiminta jää kunnissa helposti lakisäätöisten tehtävien varjoon.

Muita huomioita

Eduskunta edellytti turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa käsitellessään (UaVM 1/2013 vp), että *puolustusjärjestelmän toimivuus* varmistetaan vuoden 2015 jälkeisellä kaudella. Myös valtiovarainvaliokunta totesi lausunnossaan (VaVL 2/2013 vp), että selonteon puolustuspoliittiset linjaukset vaativat lisärahoitusta. Kehyspäätöksen mukainen supistuva menokehitys ei kuitenkaan kata suunniteltua puolustusmateriaalin hankintaa ja ylläpitoa vuoden 2015 jälkeen. Valtiovarainvaliokunta toteaa aiemman lausuntonsa (VaVL 2/2013 vp, myös PuVL 5/2013 vp) mukaisesti, että puolustuksen perusratkaisut joudutaan arvioimaan uudelleen, mikäli turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten edellyttämää rahoitusta ei pystytä osoittamaan.

Eduskunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon yhteensä 9 miljoonaa euroa *veteraanietuuksien* parantamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että nämä lisäykset on otettu kehyksiin myös vuosille 2014—2017. Valiokunta on niin ikään tyytyväinen siihen, että uuden *lastensairaalan* perustamiskustannuksiin on varattu 40 milj. euroa vuosille 2015—2016. Hankkeen eteneminen ja loppuun saattaminen on tärkeää, sillä lastensairaala antaa valtakunnallisesti vaativaa ja korkeatasoista erikoissairaanhoidoa, mutta sen tilat ovat huonot ja ahtaat, mikä vaikeuttaa hoitoa ja rajoittaa vanhempien mahdollisuuksia osallistua lastensa hoitoon. Hankkeen aikataulu on tiukka, mutta tavoitteena on sairaalan valmistuminen vuonna 2017, jolloin Suomi viettää itsenäisyytensä 100-vuotisjuhlaa.

Valiokunta pitää hyvänä, että kehyspäätökseen sisältyy monipuolinen kooste erilaisia *asuntopoliittisia* keinoja. Valiokunta painottaa, että asuntopoliittisen uudistuksen toteutumista

pitää seurata ja varmistaa tarvittaessa, että uusien kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotanto etenee suunnitelmien mukaisesti niin Helsingin seudulla kuin muissakin kasvukeskuksissa. Asuntojen korjausavustuksia on painotettava vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaamiseen ja hissien jälkiasennuksiin kotona asumisen mahdollistamiseksi. Tarvittaessa voimavaroja korjausavustuksiin on lisättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selkiyttää suunnitelmiaan julkistalouden tasapainottamiseksi keskipitkällä aikavälillä.*

2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii rakenteellisia toimia, joilla kurotaan umpeen kestävyysvajetta työllisyysastetta nostamalla. Tällöin pääpaino on kiinnitettävä niihin työikäisiin väestöryhmiin, joiden työllisyys on nyt muuta väestöä selvästi matalampaa. Hallituksen tulee myös arvioida mahdollisimman pikaisesti uusia toimia työn tarjonnan lisäämiseksi sosiaalisesti vastuullisella tavalla.*

3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää vakavaa huomiota pitkittyvästä taantumasta johtuviin sosiaaliin ongelmiin eriarvoisuuden ja syrjäytymiskehityksen pysäyttämiseksi ja työttömyyden torjumiseksi.*

4. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selkeyttää vastuusuhteita nuorisotakuun toteuttamisessa ja pitää huolta siitä, että nuorelle todella tarjotaan työ- tai opiskelupaikka tai muuta vastaavaa työllistävää toimintaa. Suhdanne- ja työllisyyskehityksen niin vaaties-*

sa hallituksella on oltava valmiutta lisätä nuorisotakuun toteuttamiseen suunnattuja voimavaroja.

5. Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sektoritutkimukseen kohdistuvia säästöjä arvioidaan uudelleen ja etsitään mm. menoja uudelleen kohdentamalla tavat, joilla toiminta voi jatkua vaurioitta ja tutkimuslaitokset pystyvät säilyttämään osaavan henkilökuntansa.

6. Eduskunta edellyttää, että kunta- ja sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksessa arvioidaan kaikille kansalaisille ulottuvien palveluiden ohella erittäin huolellisesti uudistuksen taloudelliset

vaikutukset analyttisesti kaikkien toimenpiteiden osalta. Uudistuksessa tavoite on kestävyysvajeen supistaminen, ja uudistusta on arvioitava myös siitä lähtökohdasta.

7. Eduskunta edellyttää, että raskaan liikenteen massojen ja mittojen korotuksen vaikuttavuus, hyödyt ja aikataulu arvioidaan uudelleen.

8. Eduskunta edellyttää, että hallitus vuoden 2014 kevään kehysriihessä arvioi eläkejärjestelmän uudistamista koskevaa selvitystä, jonka laatimiseen hallitus on sitoutunut EU 2020 -strategian mukaisessa kansallisessa toimintaohjelmassa.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Astrid Thors /r
vpj.	Pentti Kettunen /ps	Kauko Tuupainen /ps
jäs.	Leena Harkimo /kok	Kari Uotila /vas
	Pertti Hemmilä /kok	Ville Vähämäki /ps (osittain)
	Jouko Jääskeläinen /kd	vjäs. Maria Lohela /ps (osittain)
	Timo Kalli /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok (osittain)
	Sampsa Kataja /kok (osittain)	Riitta Myller /sd (osittain)
	Anneli Kiljunen /sd	Antti Rantakangas /kesk (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	Eero Reijonen /kesk (osittain)
	Mika Lintilä /kesk	Ismo Soukola /ps (osittain)
	Kari Rajamäki /sd	Lenita Toivakka /kok (osittain)
	Markku Rossi /kesk (osittain)	Tapani Tölli /kesk (osittain)
	Matti Saarinen /sd	Juha Väätäinen /ps (osittain)
	Sari Sarkomaa /kok	Tuula Väätäinen /sd (osittain).
	Jouko Skinnari /sd	
	Osmo Soininvaara /vihr	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Yleistä

Perussuomalaisten kehysvaihtoehto on viiden paketin ohjelma, jolla saadaan Suomi nousuun. Viisi pakettiamme ovat: kasvu-, työllisyys-, vero-, energia- ja hyvinvointipaketti.

Kasvupaketti

Kasvupakettimme kantava voima on usko Suomeen ja suomalaiseen työhön. Uusimpien tutkimusten mukaan valtiontalouden sopeutustoimet heikentävät talouskasvuamme nyt niin paljon, että valtiontalouden tasapaino ei parane vaan se heikkenee. Tämän takia sopeuttaisimme hallitusta vähemmän kehyskauden alkupuolella, mutta kiristäisimme tahtia kehysten loppuvuosiina, jolloin taloutemme ennustetaan olevan tukevammalla pohjalla. Olisimme myös valmiita siirtämään 250 miljoonan euron edestä pakollisia investointeja tieverkkoon ja julkisten rakennusten homevaurioihin vuosilta 2016—2017 vuosille 2014—2015. Sen lisäksi, että tällä olisi suhdanteita tasaava vaikutus, olisi tämä myös järkevää julkisen rahan käyttöä, sillä matalasuhdanteessa näiden pakollisten investointien teko on halvempaa kuin korkeasuhdanteessa. Vaihtoehdossamme kehyskauden lopussa valtionvelkaa olisi noin 500 miljoonaa euroa hallituksen vaihtoehtoa vähemmän.

Perussuomalaiset paheksuvat hallituksen tapaa ottaa huomioon ainoastaan yhteisöveron alennuksen dynaamiset talouskasvua parantavat vaikutukset. Miksi selonteossa ei mainita mitään hallituksen yritysveroalen rahoittamiseksi tekemien veronkorotusten ja leikkausten dynaamisista vaikutuksista? Kun näistä kerran on alettu puhua, pitäisi realistisen kokonaiskuvan saamiseksi kertoa kaikkien tehtyjen päätösten dynaamiset vaikutukset. Positiivisten asioiden ohella tulee huomioida myös negatiiviset. Perus-

suomalaiset ottavat omassa vaihtoehdossa tekemiemme muutosten dynaamiset vaikutukset huomioon kokonaisvaltaisemmin. Tukeudumme IMF:n² arvioon finanssipolitiikan kerroinvaikutuksesta ja VM:n arvioon BKT:n kasvun muutoksen vaikutuksesta verotuloihin.

Työllisyyspaketti

Toisin kuin hallitus, joka yritysveroalekiihkossaan unohti työttömät, perussuomalaisten vaihtoehdon keskeinen osa on työllisyyspaketti.

Muita Pohjoismaita alhaisempi työllisyysasteemme johtuu ennen kaikkea yli 55-vuotiaiden heikosta työllisyydestä. Yli 55-vuotiaiden lisäksi myös alle 30-vuotiaiden työllisyys on muita ikäryhmiä heikompaa. Kannustaaksemme työnantajia palkkaamaan nykyistä enemmän alhaisen työllisyysasteen yli 55- ja alle 30-vuotiaita olisimme valmiita porrastamaan työntäjän eläkemaksuja niin, että näiden ikäluokkien eläkemaksuja laskettaisiin ja tämä kompensoitaisiin korottamalla paremman työllisyysasteen ikäluokkien maksuja. Uudistus ei näin vaikuttaisi eläkejärjestelmämme kestävytyteen.

Uudistaisimme myös työkyvyttömyyseläkejärjestelmää kannustavampaan ja oikeudenmukaisempaan suuntaan. Työkyvyttömyyseläkejärjestelmämme joustavuutta on parannettava niin, että eläkkeen maksu ei tulorajan ylityksen jälkeen loppuisi kokonaan vaan eläke pienenis liukuvasti palkkatulojen lisääntymisen mukaan. Tällöin työkyvyttömyyseläkkeellä olevan olisi aina niin halutessaan taloudellisesti kannattavaa tehdä myös osa-aikaista työtä. Yksi este yli 55-vuotiaan työttömän työllistymiselle on heidän

² Baum, Anja, Poplawski-Ribeiro, Marcos, Weber, Anke (2012), "Fiscal Multipliers and the State of the Economy", IMF Working Paper 12/286; Blanchard, Oliver — Leigh, Daniel (2013) "Growth Forecasts Errors and Fiscal Multipliers", IMF Working Paper 13/1.

kohonnut riskinsä joutua työkyvyttömyyseläkkeelle. Työnantajat karttavat tällaisten henkilöiden palkkaamista, sillä he maksavat nousevien vakuutusmaksujen muodossa työntekijöidensä työkyvyttömyyseläkkeet käytännössä itse. Työnantajan vastuuttamisella työkyvyttömyyseläkkeen kustannuksista kannustetaan työnantaja panostamaan työntekijöiden hyvinvointiin ja työterveyshuoltoon, mutta se vaikeuttaa myös iäkkäiden työllistymistä. Tilannetta voitaisiin parantaa muuttamalla järjestelmää niin, että valtio kompensoisi yli 55-vuotiaan työttömän palkanneelle yritykselle tämän mahdollisen työkyvyttömyyden aiheuttaman vakuutusmaksujen nousun.

Eräs este iäkkäiden rakennemuutoksen kourissa olevilta aloilta työttömiksi jäävien työllistymiselle on se, että heidän todennäköinen työuransa uudessa työpaikassa on kohtuullisen lyhyt. Näin ollen työnantajat eivät ole kovin usein halukkaita palkkaamaan iäkkästä alanvaihtajaa ja kouluttamaan häntä uuteen tehtävään mahdollisesti vain muutaman vuoden työsuhteen takia. Tämän ongelman pienentämiseksi loisimme automaattisen palkkatukijärjestelmän yli 55-vuotiaille alanvaihtajille, jolloin yhteiskunta korvaisi työnantajalle osan iäkkään työntekijän uudelle alalle kouluttamisen kustannuksista. Palkkatuki voisi olla 500 euroa kuukaudessa ensimmäiseltä kuudelta kuukaudelta, 300 euroa kuukaudessa kolmelta seuraavalta kuukaudelta ja 150 euroa kuukaudessa kolmelta tämän jälkeiseltä kuukaudelta. Yhteensä tukea voisi saada siis 12 kuukautta, ja tuen saaminen edellyttäisi, että työsuhde jatkuisi myös tukikuukausien jälkeen.

Lisäksi kannustaisimme työurien pidentämiseen yli 63-vuotiaiden veroporkkanalla. Tämä tarkoittaisi sitä, että 63-vuotias saisi vähentää verotettavasta ansiotulostaan 1 000 euroa, 64-vuotias 1 500 euroa ja 65-vuotias ja sitä vanhempi 2 000 euroa. Lisäksi lisäisimme aktiivisen työllisyyspolitiikan resursseja 40 miljoonalla ja kohdentaisimme ne erityisesti nuorten työllisyyden edistämiseen, sillä varatut resurssit eivät riitä nuorisotakuun toteuttamiseksi ottaen huomioon nuorisotyöttömyyden kasvun ja ilman

koulutuspaikkaa jäävien nuorten määrän. Myös oppisopimuskoulutusjärjestelmää tulee kehittää ja siihen tulee varata lisäresursseja vähintään 25 miljoonaa euroa, sillä se ei nykyisellään tarjoa riittävän toimivaa polkua työelämään.

Veropaketti

Veropaketissamme olisimme valmiita vastaamaan muiden maiden aloittamaan yhteisöverokilpailuun laskemalla sen samalle 22 prosentin tasolle kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Tämän lisäksi tukisimme erityisesti pk-yritysten kasvua ja työllistämismahdollisuuksia nostamalla alv:n alaisen toiminnan alarajaa nykyisestä 8 500 eurosta 20 000 euroon, toteuttamalla työllistävien pk-yritysten Viron-mallin mukaisen yritysverotuksen sekä nostamalla kotitalousvähennyksen vähennyskelpoisen työkorvauksen määrää 45 prosentista takaisin 60 prosenttiin. Investointien kannustamiseksi tilanteessa, jossa yritysten näkymät ovat epävarmat, olisimme valmiita palauttamaan investointivaruksen. Säilyttäisimme myös kilometrikorvaukset vuoden 2012 tasolla. Osan edellä mainitusta yhteensä yli 800 miljoonan euron veroalesta rahoittaisimme leikkaamalla tehottomia yritystukia 200 miljoonalla eurolla.

Perussuomalaiset ovat tyytyväisiä, että hallitus on kuunnellut neuvojamme ja rajoittanut verovapaiden osinkojen jakoa. Kuitenkin hallituksen uudessakin osinkoveromallissa on edelleen porsaanreikiä ja kannustinloukkuja. Siksi uudistaisimme osinkoverotusta hallitusta oikeudenmukaisemmin ja kasvua paremmin tukevammin, sillä verottaisimme pieniä osinkoja hallitusta kevyemmin ja suuria osinkoja hallitusta ankarammin. Mallissamme listattujen yhtiöiden osingoista olisi 50 % veronalaista 1 000 euroon asti ja 100 % veronalaista siitä ylöspäin. Listamattomien yritysten osingot taas olisivat huojennetun verotuksen piirissä siltä osin kun ne eivät ylitä 6 %:a yhtiön nettovarallisuudesta. Tämän tuottoasteen ylittävät osingot olisivat 100 %:sesti veronalaisia. Huojennetun verotuksen piirissä olevat osingot olisivat 10 %:sesti veronalaisia 1 000 euroon saakka, 35 %:sesti

veronalaisia välillä 1 000—40 000 euroa, 50 %:sesti veronalaisia välillä 40 000—100 000 euroa, 75 %:sesti veronalaisia välillä 100 000—150 000 euroa ja 100 %:sesti veronalaisia 150 000 euroa suurempien osinkojen osalta. Mallimme keräisi noin 50 miljoonaa euroa enemmän valtion kassaan kuin hallituksen osinkoverouudistus.

Perussuomalaiset haluavat, että Suomi lopettaa kansallisuusomaisuuteen kuuluvan mineraalivarannon ilmaisjakelun monikansallisille yrityksille. Perussuomalaiset ehdottavat myös käyttöön otettavaksi kaivosyhtiöiden voitosta tai muulla perusteella perittävää kaivosveroa. Osa veron tuotosta tulisi antaa kaivospaikkakunnille ja osa rahastoida, jotta mineraalivarantomme hyödyn jaossa toteutuisi myös sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Arviomme, että kaivosveron tuotto olisi vuonna 2017 noin 60 miljoonaa euroa.

Perussuomalaiset olisivat oikeudenmukaisuussyistä valmiita korottamaan suurituloisten tuloverotusta Wahlroos-verollamme, ja toisin kuin hallitus emme jättäisi tekemättä tuloverotuksen inflaatio- ja ansiotason tarkistusta pieni- ja keskituloisilta. Lisäksi lisätuloja olisi myös saatavissa muun muassa varallisuusveron palautuksella (170 miljoonaa), suursäätiöiden verottamisella (60 miljoonaa) ja vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun verovähennyksen poistolla (160 miljoonaa).

Kiinteästi toisiinsa sidotut alv:n alennus ja Kela-maksun palautus

Perussuomalaiset pitävät virheenä hallituksen päätöstä korottaa vuoden 2013 alussa kaikkia arvonlisäverokantoja yhdellä prosenttiyksiköllä. Arvonlisäveron korotus kolhii kaikkein kovimmin pienituloisia, sillä se korottaa myös välttämättömyyshyödykkeiden, kuten ruoan, lääkkeiden ja asumisen, hintaa. VATT:n arvion mukaan hallituksen tekemä arvonlisäveron korotus heikentää bruttokansantuotetta 0,4 % ja työllisyyttä noin 15 000 henkilöllä. Korotuksella on täten selvä yritystoimintaa ja työllisyyttä heikentävä vaikutus.

Perussuomalaiset rahoittaisivat arvonlisäverokantojen alennuksen yhdellä prosenttiyksiköllä palauttamalla Kela-maksun yksityiselle sektorille. Pidämme näitä kahta kiinteästi toisiinsa sidottuna kokonaisuutena, joten ilman alv:n alennusta emme myöskään olisi palauttamassa Kela-maksua. Kela-maksun poistaneessa lakiesityksessä todettiin valtiovarainministeriön arvioineen sen poiston lisäävän työvoiman kysyntää usean vuoden aikana yhteensä noin 10 000 hengellä. Näin ollen Kela-maksun palautus yksityiselle sektorille on työllisyyden kannalta parempi tapa kerätä veroja kuin arvonlisäveron korotus yhdellä prosenttiyksiköllä, sillä arvonlisäveron korotus heikentää VATT:n arvion mukaan työllisyyttä noin 15 000 hengellä. Näin ollen alentamalla alv:tä ja palauttamalla Kela-maksun yksityiselle sektorille keräisimme valtion kassaan noin 100 miljoonaa euroa enemmän tuloja sekä parantaisimme työllisyyttä noin 5 000 hengellä.

Energiapaketti

Perussuomalaisten energiapaketin tarkoituksena on energiapolitiikkaa järjeistämällä saada vaihtotase, vientisektorin kilpailukyky sekä ympäristö kuntoon.

Energiaa tarvitseva teollisuutemme on kärsinyt nykyisen ja edellisen hallituksen energiaveronkorotuksista mittavan vahingon kilpailukykyynsä. Alhainen energianhintaa on myös kansainvälisissä tutkimuksissa havaittu tärkeäksi syyksi investoida maahan. Kohentaisimme vientisektorin kilpailukykyä alentamalla 275 miljoonalla eurolla sähköverotusta. Lisäksi Perussuomalaisten mielestä rikkidirektiivin kurjistaman vientiteollisuutemme niskaan ei ole syytä kasata lisäkustannuksia, joten emme hyväksy hallituksen suunnittelemaa ns. windfall-veroa.

Energiapakettimme keskeinen tarkoitus on kotimaisen energian aseman parantaminen suhteessa kivihiiileen ja muuhun tuontienergiaan verotusta sekä tuki- ja lupapolitiikkaa järjeistämällä. Kataisen hallituksen täysin epäonnistuneen energiapolitiikan johdosta useat energia-yhtiöt ovat korvaamassa kotimaisen bioener-

gian, kuten turpeen ja pienpuuenergian, kivihiilellä. Hallituksen onnettomasta energiapolitiikasta kärsii sekä talous että ympäristö. Tämän kehityksen kääntämiseksi perussuomalaiset vaativat pitkään byrokratian rattaissa olleiden uusien turvesuolupien pikaista hyväksymistä sekä turpeen verotuen alennuksen perumista. Lisäksi toisin kuin hallitus perussuomalaiset eivät leikkaisi vaan lisäisivät kotimaisen pienpuuenergian tukea sekä nostaisivat Kemera-tuen tasoa. Ollisimme valmiita panostamaan näihin vuositasolla yhteensä 50 miljoonaa euroa hallitusta enemmän. Perussuomalaisten mielestä on parempi pistää energiaeurot kiertämään kotimaassa kuin antaa ne ulkomaille.

Haluamme myös muistuttaa, että tasaveroluonteisten energiaverojen korotukset rokotavat VM:n omienkin laskelmien mukaan pienituloisia jopa arvonlisäverotuksen korotusta pahemmin. Kataisen ja Kiviniemen hallitusten toteuttamat veronkorotukset ovat tienneet monille pienituloisille vaikeita aikoja, sillä Suomessa on talvella pystyttävä asumaan ja asuntoja lämmittämään.

Suomi on myös pitkien etäisyyksien maa. Liikenteen polttoaineverojen korotus on tarkoittanut entistä kalliimpaa liikkumista erityisesti maaseudun asukkaille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää julkista liikennettä. Liikenteen polttonesteverojen korotus on myös nostanut yritysten logistiikkakustannuksia, joten olisimme valmiita alentamaan liikenteen polttonesteverotusta 125 miljoonalla eurolla. Lisäksi osana rikkidirektiivin kompensatiota ottaisimme käyttöön ammattiliikenteen polttoaineveron palautusjärjestelmän.

Hyvinvointipaketti

Hyvinvointipakettimme tarkoituksena on hyvinvointiyhteiskuntamme pelastaminen. Hallituksen kehyspäättöksen tuomat leikkaukset eivät ole hallitusohjelman mukaisia, sillä hallitusohjelmassa Suomea luvataan kehittää pohjoismaisena hyvinvointivaltiona ja yhteiskuntana, joka huolehtii omista kansalaisistaan.

Perussuomalaisten mielestä kuntien valtionosuuksia pitää lisätä, ei leikata. Hallituskauden aikana kunnat menettävät yli 3,8 miljardia euroa peruspalvelujen turvaamiseksi tarkoitettuja rahoja valtionosuuksiin kohdistuvien leikkausten takia. Tämä ei lupaa hyvää perusterveydenhuololle, jonka rahoitus on jo muutenkin jäänyt huomattavasti jälkeen muusta terveydenhuollosta viimeisten vuosien aikana. Myös matka- ja lääkekorvaukset ovat olleet hallituksen leikkurissa, ja lisäsäästöjä sairausvakuutuksesta maksettavista korvauksista tehdään vielä 50 miljoonan euron edestä. Nämä leikkaukset ovat omiaan lisäämään terveyseroja entisestään, sillä köyhimmät ovat riippuvaisia julkisista terveyspalveluista ja sairausvakuutuksesta maksettavista korvauksista. Siksi perussuomalaiset eivät voi hyväksyä näitä leikkauksia.

Hallitusohjelman mukaan yksi kolmesta perhepolitiikan ydinasiasta ovat tulonsiirrot. Tästä huolimatta kehyspäättöksessä lapsilisien indeksikorotukset jätetään tekemättä. Lapsiperheiden suhteellinen köyhyys on kasvanut 1990-luvulta lähtien, ja kehyspäättös heikentää lapsiperheiden asemaa entisestään. Monissa pikkulapsiperheissä ostovoima riippuu pitkälti sosiaaliturvan tasosta. Perussuomalaiset vaativat lapsilisien indeksijäädytyksen perumista.

Suomessa työkyvyttömyyseläkkeelle jäädään eniten mielenterveydellisistä syistä sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien vuoksi. Myös moni nuori joutuu enenaikaisesti eläkkeelle mielenterveydellisistä syistä. Perussuomalaiset olisivatkin valmiita kohdentamaan 25 miljoonaa euroa lisää erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin, jotta ihmiset saavat apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa eikä ehkäistävisä olevia työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisiä turhaan tule.

Perussuomalaiset katsovat, ettei kehyspäättöksessä ole varattu riittävää rahoitusta vanhuspalvelulain toteuttamiseksi. Perussuomalaisten mielestä lisäresursseja tulee kohdentaa erityisesti hoitohenkilökunnan palkkaamiseen sellaisissa hoivapaikoissa, joissa iäkkäät tarvitsevat paljon hoivaa. Laadukas vanhustenhoito on turvattava, joten olisimme valmiita lisäämään vanhus-

tenhoidon rahoitusta 75 miljoonalla eurolla. Kannatamme myös omaishoidon tuen maksamisen siirtämistä Kelan vastuulle, jotta tuen myöntämisperusteet saadaan yhdenmukaisiksi ja omaishoitajat ja hoidettavat yhdenvertaiseen asemaan keskenään asuinkunnasta riippumatta. Nykykäytännöt vaihtelevat kunnasta riippuen, ja osa kunnista on jopa irtisanonut omaishoitopiimuksia rahapulaan vedoten. Tilanne on kestävä. Omaishoitajat tekevät arvokasta työtä, ja heidän omaa jaksamistaan on tuettava paremmin. Olisimme myös valmiita kohdentamaan 25 miljoonan euron lisäpanostuksen omaishoidon tuen hoitopalkkion tasokorotukseen.

Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä, että täysimääräisinä sosiaali- ja terveysministeriön alaisilta tutkimuslaitoksilta eli Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, Työterveyslaitokselta ja Säteilyturvakeskukselta leikataan 30 miljoonaa euroa jo tehtyjen leikkausten lisäksi. Tämä tarkoittaa laajoja irtisanomisia ja kokonaisten toimintojen lakkauttamista. Ilmeisesti hallitus ei pidä tärkeänä asiantuntijatiedon hyödyntämistä päätöksenteossa. Tämä on nähty myös vireillä olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa.

Hallitusohjelmassa korostetaan talouskasvua ja kilpailukykyä, mutta kehukset eivät koulutuksen osalta näitä tavoitteita tue. Suomen valtiokortti on korkeatasoinen osaaminen ja ammattitaito, mutta tästä huolimatta kehyspäätöksessä toteutetaan leikkauksia, jotka heikentävät mahdollisuuksia laadukkaana opetuksen ja tutkimuksen toteuttamiseksi. Laadukkaana opetuksen turvaamiseksi ryhmäkokojen pienentämiseen on varattava vähintään 10 miljoonaa euroa lisää. Myös kattavan kouluverkon ylläpitämiseksi on panostettava vähintään 10 miljoonaa euroa lisää ja ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta on lisättävä vähintään samalla 10 miljoonalla eurolla. Lisäksi yliopistoille on varattava lisää resursseja vähintään 40 miljoonaa euroa, jotta korkeatasoinen tutkimus ja opetus voidaan turvata. Kenenkään ei myöskään tulisi opiskellessaan tai työtehtäviään hoitaessaan altistua esimerkiksi homevaurioista johtuville terveysriskeille. Katsomme aiheelliseksi aikais-

taa koulurakennusten homekorjausinvestointeja siirtämällä 50 miljoonan euron homekorjausmäärärahat vuosilta 2016 ja 2017 vuosille 2014 ja 2015.

Hallitusohjelmassakin luvatus asumistuki-uudistuksen taas tekisimme jo ensi vuonna ja haluamme korjaus- ja energia-avustuksiin osoittaa 20 miljoonaa euroa lisää.

Näillä viidellä paketilla, kasvupaketilla, työllisyyspaketilla, veropaketilla, energiapaketilla ja hyvinvointipaketilla saamme Suomen taas nousuun!

Tämän lisäksi haluamme kiinnittää huomiota valtiontalouden vuosien 2014–2017 kehkeyksissä vielä seuraaviin seikkoihin.

Kuntatalous

Kuntatalouteen suunnitellut valtionosuusleikkaukset osuvat kipeästi kuntien talouteen. Tällä hetkellä kuntien tehtävät ja käytettävissä olevat rahat eivät ole tasapainossa. Kunnille on sysätty vuosi vuoden jälkeen ilman asianmukaista rahoitusta lisää tehtäviä ja vaatimuksia valtiovallan toimesta.

Kuntien valtionosuuksien leikkaukset yhdistettynä väestön ikääntymisestä johtuviin kustannuspaineisiin ja kuntien tehtävien lisäämiseen aiheuttavat kunnille painetta sekä nostaa veroprosenttejaan että leikata palveluistaan. Kuntien palveluita eniten tarvitsevat vähäosaiset, lapset, nuoret ja vanhuksat. Hallitus päätöksillään tietoisesti vaikeuttaa heidän asemaansa, kun se tietää, että kunnilta loppuvat vaihtoehdot talouspaineiden edessä. Hallituksen toimet käytännössä pakottavat kuntia liittymään yhteen. Pakkoliitokset ja liiallinen keskittäminen vievät sosiaali- ja terveyspalvelut kuntalaisilta yhä kauemmaksi, eivätkä perussuomalaiset tue tällaista palvelujen heikentämistä.

Perussuomalaiset haluavat muistuttaa, että julkiset palvelut vaikuttavat eriarvoisuuteen tällä hetkellä jopa enemmän kuin 1990-luvulta lähtien kasvaneet tuloerot. Suomella on jo nyt tutkusti yksi OECD-maiden epätasa-arvoisimmista terveydenhuoltojärjestelmistä, ja rikkaiden ja köyhien terveyserot Suomessa ovat länsimaiden

tyrkimpiä. Hallituksen leikkaukset tulevat vain pahentamaan tilannetta. Perussuomalaiset eivät näin ollen voi mitenkään hyväksyä kuntien valtionosuuksien lisäleikkauksia, ja olisimme valmiita panostamaan kuntien valtionosuuksiin vuositasolla 300 miljoonaa euroa hallitusta enemmän.

Tieverkot

Toimiva logistiikka kokonaisuudessaan on maassamme elämisen ja yrittämisen perusedellytys. Suomen kilpailukykyä heikentää maantieteellinen sijaintimme, mistä johtuen esimerkiksi kuljetuskustannusten osuus kokonaiskustannuksista on meillä tärkeimpiä kilpailijamaitamme suurempi. Siksi on huolehdittava, että tämän tekijän vaikutus kansalliseen kilpailukykyymme on oltava mahdollisimman vähäinen. Tieverkko tavoittaa kaikki suomalaiset kotiovelta ja vie tehtaidemme tuotteita tehtaan ovelta koko maahan ja maamme rajojen ulkopuolelle.

Perussuomalaiset katsovat, että perusväylänpidon määrärahoja tulisi korottaa vuositasolla 100 miljoonalla eurolla. Lisäksi kehyskaudelle suunniteltuja investointeja liikenneverkkoihimme voitaisiin siirtää talouden elvytyssyistä 200 miljoonan euron edestä vuosilta 2016 ja 2017 vuosille 2014 ja 2015. Katsomme, että liikenneverkkoja ajoissa korjaamalla pidämme huolta yhteisestä omaisuudestamme. Perusväylän ylläpitoon suunnatut vähäiset määrärahat eivät mahdollista tätä talouttamme elvyttävää ja kasvun mahdollistavaa kunnostusta.

Harmaa talous

Perussuomalaiset ovat toistuvasti korostaneet harmaan talouden vastaisten toimenpiteiden merkitystä. Hallitus kohdistaa tähän tarkoitukseen aivan riittämättömiä ponnistuksia, vaikka useiden arvioiden mukaan merkittävämpi panostus johtaisi kehyskauden lopulla satojen miljoonien lisätuloihin valtiolle. Perussuomalaiset olisivatkin valmiita panostamaan kehyskauden loppuun mennessä vuositasolla 100 miljoonaa euroa lisää harmaan talouden torjunnassa keskeis-

ten toimijoiden rahoittamiseen (poliisi, tullilaitos, rajavartiolaitos, veroviranomaiset, syyttäjälaitos ja tuomioistuimet). Nämä panostukset tuottaisivat yhdessä tiukennetun lainsäädännön kanssa varovaisesti arvioiden 450 miljoonan euron vuosittaiset lisätulot kehyskauden loppupuolella.

Samoin myös nykyistä suuremmat ponnistellut yritysverotuksen porsaanreikien, kuten alikapitalisoinnin, korkovähennyksen ja siirtohinnoittelun, ongelmiin puuttumiseksi lainsäädännöllä ja valvonnalla toisi kehyskauden lopulla valtiolle vähintään 300 miljoonan euron lisätulot. Esimerkiksi verottajan vuonna 2012 perustettu siirtohinnoitteluun keskittyvä 30 hengen ryhmä on tuottanut ensimmäisenä toimintavuonna noin 80 miljoonan euron lisätuotot. Suomessa on myös syytä korottaa veroparatiisien tutkintaan suunnatut panostukset muiden pohjoismaiden tasolle. Perussuomalaiset ehdottavatkin näistä syistä veroviranomaisille 35 miljoonan euron lisäresursseja.

Lisäksi perussuomalaiset näkevät, että harmaan talouden torjuntaohjelma tulee saada kunnolla käyntiin. Nyt ohjelma käy ja toimii vain puoliteholla. Parantaaksemme tätä sektoria perussuomalaiset ovat esittäneet sakotusoikeuden antamista Aluehallintoviranomaisille (AVI) sekä heidän virkamiehilleen/ulkomaalaistarkastajilleen, ulkomaalaisten yritysten rekisteröitymispakkoa ja ns. Hollannin mallia (ketjuvastuu).

Kehitysapu

Hallituksen kehyspäätöksessä vuosille 2014—2017 todetaan, että hallituksen tavoitteena on kehitysyhteistyön määrärahojen bruttokansantulo-osuuden kasvattaminen ohjaamalla päästöoikeuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitysyhteistyöhön. Perussuomalaiset eivät hyväksy tätä, vaan katsomme, että nykyistä kehitysavun määrärahojen tasoa tulisi leikata yleisen säästölinjan mukaisesti vuositasolla 350 miljoonalla eurolla kehyskauden loppuun mennessä. Tämä leikkaus palauttaisi kehitysavun BKTL-osuuden suurin piirtein samalla tasolle, mitä se oli vuosina 1994—2004.

Perussuomalaiset katsovat, että nykyinen kehitysapumalli on tehoton ja liian pirstaleinen. Pirstaleisuus lisää byrokratiaa, vähentää vaikuttavuutta ja hankaloittaa tuloksellisuuden seuraamista. Erikoistumisen kautta tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta voitaisiin lisätä merkittävästi. Kehitysapupolitiikkaa kehittämällä pienemmäläkin summalla saataisiin enemmän tuloksia aikaan. Kehitysapu tulisi kohdistaa ennen kaikkea pienemmille suomalaisille järjestöille, jotka toimivat kustannustehokkaasti ruohonjuuritasolla.

Maahanmuutto

Perussuomalaiset suhtautuvat suopeasti työperäiseen maahanmuuttoon ja todellisessa häädässä olevien henkilöiden auttamiseen. Sen sijaan suhtaudumme kriittisesti ns. turvapaikkaturismiin. Hallituksen tulee kehyskaudella tehostaa nykyisestäään turvapaikkaa tai perheen yhdistämistä hakevien henkilöiden hakemusten käsittelyä. Tavoitteena tulee olla maahanmuuton kustannusten vähentäminen, kun perusteettomat hakemustentäyttelijät voidaan saattaa mahdollisimman pikaisesti pois jonottamasta; tästä hyötyvät niin yhteiskunta kuin oikeasti hädänalaiset henkilöt.

Perussuomalaisten mielestä maahanmuuton kustannuksista voitaisiin löytää säästökohteita. Säästöjä ei kuitenkaan tule kohdentaa turvapaikkahakemusten käsittelyyn, koska tämä lisää ruuhkia ja kustannuksia vastaanottokeskuksissa. Sen sijaan säästöjä pitäisi hakea turvapaikka- ja perheen yhdistämismenettelyn tiukentamisella.

Keskeiseksi ongelmaksi on muodostumassa perheen yhdistäminen. Suomen harjoittama politiikka on huomattavasti leppumpaa kuin muiden EU-maiden. Perheen yhdistämistä hakevilta on esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan tapaan edellytettävä pitävää näyttöä henkilöllisyydestä ja väitetyistä sukulaisuussuhteista. Ruotsissa uusi käytäntö on johtanut perheen yhdistämistapausten romahdukseen. Arviomme mukaan näillä toiminla voitaisiin saada kehyskauden lopulla vähintään 50 miljoonaa euron säästöt.

Maatalous

Perussuomalaiset haluavat yhä edelleenkin olla omassa politiikassaan rehellisiä ja johdonmukaisia sekä puolustaa suomalaista maaseutua ja rehellistä maaseutuyrittäjyyttä. Viljelijöiden ammatinharjoittamisen jatkuvuuteen tulee muiden muassa kiinnittää enemmän huomiota. Perussuomalaisten mielestä hallitus ei muutoinkaan riittävässä määrin huomioi maaseudun asukkaita, metsätaloutta eikä metsäsektoria ja sen mahdollisuuksia. Tähän perussuomalaiset haluavat panostaa 30 miljoonaa euroa enemmän kuin mitä nyt tehdään hallituksen toimesta.

Puolustusvoimat

Perussuomalaisten mielestä hallituksen puolustushallintoon kehyskaudella 2014—2017 kohdistamat säästövelvoitteet yhdessä laajan puolustusvoimauudistuksen kanssa ovat kohtuuttomia. Perussuomalaiset katsovat, että hallituksen toimet rapauttavat vääjäämättömästi maamme yleiseen asevelvollisuuteen pohjautuvaa puolustuskykyä ja vaarantavat mahdollisuksiamme itsenäiseen ja uskottavaan puolustukseen koko valtakunnan alueella jo lähitulevaisuudessa. Perussuomalaiset vaativatkin, että puolustusvoimien määrärahoja korotetaan vuositasolla 100 miljoonalla eurolla kehyskauden loppuun mennessä.

Muut säästökohteet

Valtiovalta pyrkii säästämään kaikessa mahdollisessa. Puoluetuen olisi syytä olla säästökohteena siinä, missä monet kansalaisten arkipäivän elämää läheisemmin koskettavat peruspalvelutkin ovat. Vaikka puoluetuki onkin hyvin pieni erä suhteessa valtion budjetin loppusummaan, on Suomessa EU:n toiseksi korkein puoluetuki äänestäjää kohden, joten puolueiden tulisi omalta osaltaan osallistua yhteisiin säästötalkoisiin. Ehdotamme puolueiden ja eduskunnan ryhmäkanslioiden tukeen 15 prosentin leikkaukset vuoden 2013 tasosta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

1. Eduskunta edellyttää, että tuomioistuimille osoitetaan enemmän resursseja käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

2. Eduskunta muistuttaa hallitusta siitä, että liikenneministeriö on ilmoittanut teiden päällystämistarpeen olevan tänä vuonna noin 4 200 kilometriä. Eduskunta huomauttaa, että olemassa olevilla määrärahoilla voidaan kuitenkin päällystää vain puolet tarvittavista. Eduskunta on huolissaan, että osalta tiestöstämme heikon ja liikenneturvallisuutta vaarantavan päällysteen vuoksi joudutaan päällyste kokonaan poistamaan ja muuttamaan tiet takaisin sora-teiksi. Eduskunta edellyttääkin, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin perusväylien ja yksityisten teiden määrärahojen korottamiseksi, jotta tiestömme ei kokonaan rappeutuisi emmekä menetä tätä kansallisvarallisuutta.

3. Eduskunta ei ymmärrä sitä, että samanaikaisesti kun tiestömme rappeutuu, hallitus haluaa korottaa rekkojen kokonaispainot 76 tonniin. Näin ollen eduskunta edellyttää, että ennen kuin tämä päätös tehdään, on tehtävä perusteellinen selvitys siitä, kestävätkö tiestömme ja sillat näitä mämmuttirekkoja ja mitä kokonaispainojen korotus aiheuttaa yksityisille liikennöitsijöille.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimiin Suomen Euroopan unionin nettojäsenmaksuosuuden alentamiseksi.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu suunnitelmasta kasvattaa nykyistä kehitysavun määrää ja sen sijaan

vähentää sitä nykytasosta 350 miljoonalla eurolla.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa maamme yleiseen asevelvollisuuteen pohjautuvan itsenäisen ja uskottavan puolustuksen koko valtakunnan alueella lisäämällä puolustusvoimien määrärahoja vuositasolla 100 miljoonalla eurolla kehyskauden loppuun mennessä.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin sisäisen turvallisuuden vahvistamiseksi lisäämällä poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitoksen resursseja.

8. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin työkyvyttömyyseläkejärjestelmämme uudistamiseksi kannustavampaan ja oikeudenmukaisempaan suuntaan.

9. Eduskunta edellyttää, että kotimaisen energian asemaa parannetaan suhteessa kivihiileen ja muuhun tuontienergiaan verotusta sekä tuki- ja lupapolitiikkaa järjeistämällä.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin omaishoidon tuen siirtämiseksi Kelan vastuulle sekä omaishoidon tuen tason korottamiseksi.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää resursseja harmaan talouden torjuntaan.

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin veropohjan laajentamiseksi oikeudenmukaisella tavalla ottamalla verotuksen piiriin suurten säätiöiden ja yhdistysten saamat pääomatulot.

13. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävät taloudelliset resurssit myös yli viisikymmentävuotiaiden

yhteiskuntatakuuseen työelämässä py-symiseksi.

14. Eduskunta on huolissaan työttömyyden kasvusta ja edellyttää, että hallitus osoittaa lisää määrärahoja työttömyyden torjuntaan.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin perheenyhdistämisen ongelmien korjaamiseksi.

16. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kaivosverosta, jonka tuotosta osa suunnataan kaivospaikkakunnille.

17. Eduskunta muistuttaa hallitusta siitä, että tasaveroluonteisten energia-verojen korotukset rokottavat pienituloisia jopa arvonlisäverotuksen korotusta pahemmin, ja edellyttää, että energiaveroja alennetaan yhteensä 400 miljoonalla eurolla.

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa kuntien rahoitusta peruspalveluiden tasavertaisen saatavuuden turvaamiseksi.

19. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen suurten varallisuuksien verottamisesta.

20. Eduskunta on huolissaan yli 55-vuotiaiden alanvaihtajien työllisyydestä ja edellyttää, että hallitus antaa esityksen yli 55-vuotiaiden alanvaihtajien palkkatuesta.

21. Eduskunta ei hyväksy hallituksen tapaa nostaa jatkuvasti Kelan maksamien matkakorvausten omavastuuta ja edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimiin Kelan maksamien matkakorvausten omavastuun laskemiseksi.

22. Eduskunta edellyttää, että työurien pidentämisen kannustamiseksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen yli 63-

vuotiaiden ansiotuloverotuksen keventämisestä.

23. Eduskunta toteaa, että hallituksen varaamat resurssit eivät riitä nuorisotakuun toteuttamiseksi ottaen huomioon nuorisotyöttömyyden kasvun ja edellyttää, että hallitus kohdentaa nuorisotakuun toteuttamiseen lisää resursseja.

24. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy voimallisemmin sekä ajamaan maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä koko maassa että huomioimaan suomalaisen ruokaomavaraisuuden tärkeyden.

25. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa yliopistoille lisää resursseja, jotta korkeatasoinen tutkimus ja opetus voidaan turvata.

26. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin ammattikorkeakouluille suunnattujen määrärahojen korottamiseksi, jotta nuorisotakuun toteutuminen suunnitellussa laajuudessa voidaan varmistaa.

27. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa lisää resursseja oppisopimuskoulutukseen.

28. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen ja kattavan kouluverkoston ylläpitämiseksi suunnattujen taloudellisten resurs-sien kasvattamiseksi.

29. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin eläkemaksujen porrastamiseksi ikäluokkien työllisyysasteen mukaan.

30. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa tarvittavat resurssit lapsilisien indeksikorotuksen toteuttamiseksi vuosina 2014–2015.

31. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kaikkien arvonlisäverokantojen alentamiseksi yhdellä prosenttiyksiköllä ja tämän veronalennuksen rahoittamiseksi ryhtyy tarvittaviin toimiin Kela-maksun palauttamiseksi yksityiselle sektorille.

32. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin vanhuspalveluihin suunnattujen taloudellisten resurssien kasvattamiseksi ja että nämä resurssit kohdennetaan erityisesti sellaisiin vanhuspalveluihin, joissa asiakkaiden hoidon tarve on suurin.

33. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen kotitalousvähennyksen vähennyskelpoisen työkorvauksen määrää nostamisesta 45 prosentista takaisin 60 prosenttiin.

34. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kilometrikorvausten palauttamiseksi vuoden 2012 tasolle.

35. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen yhteisöverouudistuksesta, jossa työllistävä pk-yritys olisi vapautettu yhteisöverosta niin kauan, kun se ei jaa omistajilleen osinkoa.

36. Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole puuttunut riittävän tarmokkaasti Suomelle haitalliseen yritysten verosuunnitteluun, ja edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esitykset tuloverolain korkovähennysoikeuden rajaamisesta sekä alikapitalisoinnin kieltävästä laista.

37. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen arvonlisäverollisen liiketoiminnan alarajan nostamisesta 20 000 euroon ja huojennusalueen katon nostamisesta 40 000 euroon.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2013

Pentti Kettunen /ps
Ville Vähämäki /ps
Kauko Tuupainen /ps

Maria Lohela /ps
Ismo Soukola /ps
Juha Väättäinen /ps

VASTALAUSE 2

*Perustelut***1 Hallitusohjelman talouslinja osoittautui utopiaksi**

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on kitkutelut puolivälin krouviinsa. Hallituksella on ollut kaksi vuotta aikaa näyttää, että se kykenee etenemään uskottavasti asettamiaan talous- ja työllisyystavoitteita kohti. Toisin on käynyt.

Suomi on Kataisen hallituksen valtakaudella joutunut ensimmäistä kertaa vuoden 1993 jälkeen tilanteeseen, jossa sekä julkinen että koko kansantalous ovat alijäämäisiä. Valtio ja kunnat velkaantuvat, tuonti ylittää viennin ja kansantalouden kokonaistuotanto supistuu tai kasvaa enintään kituliaasti. Suomalaiset siis syövät nyt kauttaaltaan enemmän kuin tienavat. Huolestuttavinta on, että tätä kehitystä ei voi kuin osin laittaa alavireisen taloussuhdanteen piikkiin. Kyse on paljon syvällisemmistä haasteista. Taustalla on monia rakenteellisia ongelmia, joiden korjaaminen on monin verroin vaativampi tehtävä kuin mitä olisi pelkästä väliaikaisesta taantumasta takaisin kasvu-uralle ponnistaminen.

1.1 Hallituksen alijäämätavoite ei toteudu — hallituksenkin olisi syytä tämä tunnustaa

Vuosien 2014—2017 koskevan valtionalouden kehysratkaisun myötä hallitus joutui tosiasiallisesti luopumaan oman hallitusohjelmansa keskeisistä talous- ja työllisyystavoitteista. Hallitus ei kykene tätä tosin vielä suoraselkäisesti myöntämään, vaan asia pitää lukea rivien välistä. Valtionalouden kehysten finanssipoliittisen linjan kuvauksen yhteydessä ilmoitetaan yhä sitkeästi, että hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimenpiteitä, jos näyttää siltä, että valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon ei käänny laskuun ja valtionalouden alijäämä jää yli 1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2015.

Samaisen kehyspäätöksen valtionalouden tasapainoa ja velkaa kuvaavassa osiossa alijäämän kuitenkin arvioidaan olevan 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2014. Kehyspäätöksessä olevan ennusteen mukaan alijäämä ylittää selkeästi tavoitteena olevan 1 prosentin tason, ei vain hallituskauden, vaan myös koko vuoteen 2017 asti ulottuvan kehyskauden ajan. Hallitus on myös jäämässä kauas asettamistaan työttömyys- ja työllisyystavoitteista. Hallituksen isoista talouslinjauksista ainoastaan valtionvelan bkt-suhde voi vielä taittua, jos talouskasvu vauhdittuu selkeästi hallituskauden loppupuolella.

Hallitus on näin ollen tehnyt kehysratkaisunsa tietoisena siitä, etteivät nyt päätetyt sopeutus-toimet tule lähimainkaan riittämään, mikäli hallitusohjelman alijäämäkirjauksesta on aikomus edelleen pitää kiinni. Tämän vuoksi olisi selkeää, että hallitus avoimesti myöntäisi epäonnistuneensa hallitusohjelman alijäämätavoitteen toteuttamisessa ja asettaisi itselleen uuden realistisemmän tavoitepisteen. Nykytilanne, jossa hallitus ei selkeästi kerro muuttaneensa alkuperäistä tavoitetta, on omiaan lisäämään kansalaisten ja yritysten kokemaa epävarmuutta.

1.2 Hallitus on epäonnistunut työllisyystavoitteissaan

Alijäämätavoitteen lisäksi hallitus on epäonnistunut työttömyysasteen painamisessa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettuun 5 prosenttiin. Nopeasti rumenevat työttömyysluvut hätyytelivät piakkoin 300 000 työttömän rajaa, eikä näköpiirissä ole ainakaan nopeaa helpotusta tilanteeseen. Työttömyyden kasvu on ollut vain kerran 2000-luvulla nopeampaa kuin taakse jääneen vuoden kuluessa. Erityisen huolestuttavaa on nuorisotyöttömyyden kasvu.

Suomi on parhailaan uhkaavasti luisumassa pidempiaikaiseen rakenteelliseen taantumaa. Kehyspäätökseen sisältyvän ennusteen mukaankin työttömyysaste tulee olemaan 7,6 prosenttia

vielä vuonna 2017. Työttömien ahdinkoon ei ole näin ollen luvassa helpotusta siitäkään huolimatta, että työmarkkinaikään tulevat ikäluokat ovat selkeästi pienempiä kuin eläkkeelle siirtyvät ikäluokat.

1.3 Suomalaisen tuotannon kilpailukyky on rapautunut

Suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kilpailukykyä testataan joka päivä niin kotimarkkinoilla kuin globaaleillakin markkinoilla. Jos kilpailukyky ei ole kohdillaan, jäävät yritysten kansainväliset tilaukset saamatta. Vastaavasti Suomessa kuluttajat puolestaan valitsevat kaupan hyllystä jonkin muun kuin kotimaisen tuotteen, ellei kotimainen vaihtoehto ole hinta-laatusuhteeltaan riittävän edullinen. Yksikkötyökustannuksilla mitaten olemme menettäneet viimeisen vuosikymmenen aikana kilpailukykyä erityisesti Ruotsiin nähden. Talouden perusfundamentit on saatava nopeasti kuntoon, jotta emme jää pysyvästi jälkeen keskeisten kilpailijamaidemme kasvu-urasta.

Kilpailukykyimme on rapistunut, koska Suomessa valmistettu tuote ei käy enää entiseen malliin kaupaksi. Vuonna 2012 vientimme kokonaisarvo oli ennakkotietojen mukaan noin 57 miljardia euroa. Vientimme on yhä lähes kymmenen miljardia vähäisempää kuin vuosina 2007—2008. Tuontiluvut ovat sen sijaan kasvaneet finanssikriisiä edeltäneelle noin 60 miljardin euron tasolle. Tämän yhtälön seurauksena Suomen kauppatase on vajonnut tukevasti alijäämäiseksi ollen vuonna 2012 noin 2,3 miljardia euroa. Yksinkertainen keino vaihtotaseen parantamiseksi olisi kotimaisen energiantuotannon vauhdittaminen. Hallituksen toimet, joilla kotimaisen turpeen verotusta on lisäkiristetty ja samaan aikaan puuhakkeen energiatukea alennettu, ovat olleet omiaan vaikuttamaan täysin päinvastaiseen suuntaan.

1.4 Rakenteelliset uudistukset alkutekijöissä

Kestävyysvajeen paikkaamiseksi vaadittavat rakenteelliset uudistukset ovat monilta osiltaan aivan alkutekijöissään. Esimerkiksi työurien

pidentämiseen liittyvät ratkaisut ovat auttamatta siirtymässä tulevien vaalikausien ratkaistavaksi. Vitkuttelullaan hallitus on hukkaamassa neljä tärkeää vuotta.

Työurien pidentäminen edellyttää jo päätettyjen toimien lisäksi uusia päätöksiä, joilla parannetaan koulutukseen pääsyä ja sijoittumista työllistymiseen johtavaan koulutukseen, aikaistetaan opinnoista siirtymistä työelämään, vähennetään työkyvyttömyydestä ja työttömyydestä johtuvaa ennen aikaista poistumaa työelämästä ja myöhennetään eläkkeelle siirtymistä sekä parannetaan osallistumista työelämään. Näin on muun muassa Valtiontalouden tarkastusvirasto todennut.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on myös selväsanaisesti ilmoittanut, että kestävyysvajeen pienentämiseksi tehdyt rakenteelliset uudistukset ovat toistaiseksi riittämättömiä, ja huomauttanut, että finanssipolitiikan välittömät sopeuttamistoimet eivät yksinään riitä takaamaan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä, mikäli tehottomuuksia aiheuttaville rakenteellisille tekijöille ei tehdä mitään.

Hallituksenkin olisi jo korkea aika oivaltaa, että kestävyysvajetta ei voida purkaa pelkkien leikkauksien ja veronkorotusten avulla, vaan tarvitaan kasvun ituja ja vaikuttavia rakenteellisia uudistuksia. Kestävyysvajetta oli pääministeri Kataisen toimintakauden alussa noin 5 prosenttia. Rujojen, kokoluokaltaan reilun 5 miljardin euron sopeutusratkaisujen jälkeen vaje on yhä noin 4,2 prosenttia.

Kuntapalveluiden kehittämistyö on pysähtynyt lähes kokonaan ja kauttaaltaan koko maassa, koska hallitus on ajanut jääräpäisillä keskitämispyrkimyksillään kunnat epä tietoisuuden tilaan. Kokoomus lupasi eduskuntavaaleissa jopa neljän miljardin euron säästöjä kuntauudistuksellaan. Samaa on kuntauudistusta johtava pääministeri Katainen luvannut ministeriaitiossa. Ei tullut säästöjä, vaan tuli sekasorto, jonka myötä kuntien menot jatkavat kovaa kasvuaan.

Kaiken lisäksi hallituksen sopeutustoimet ovat olleet monilta keskeisiltä osiltaan kuin hölmöläisen peiton jatkamista. Se on tehnyt mittavia kuntien valtionosuuksiin kohdistettuja leik-

kauksia ja kehunut sopeuttaneensa niillä tuntuvasti valtion taloutta. Valitettavasti nämä leikkaukset ovat suoraan heikentäneet kuntien taloudellisia toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia peruspalveluiden tuottamiseen. Kestävyyssvajeongelma on näin ainoastaan lykätty yhä enenevissä määrin kuntien harteille.

Kunnat ovat jo joutuneet ja joutuvat tulevaisuudessakin korottamaan kunnallisveroa, jotta ne selviäisivät niille määrätystä tehtävistä, joita vieläpä tulee koko ajan lisää. Kunnilla on kuitenkin keskenään varsin erilaiset edellytykset paikata hallituksen tekemien leikkauspäätösten vaikutuksia. Tämä on asettanut ihmiset aiempaa eriarvoisempaan asemaan postinumerosta riippuen. Samalla hallitus on myös toimenpiteillään välillisesti kunnallisverotuksen kautta kiristänyt työn verotusta, vaikka hallitusohjelmassa toisin luvattiin.

Valtiovarainministeri Urpilainen on julkisuudessa suoraan myöntänyt, että hallitus ei tehnyt maaliskuun 2013 kehysriihessään riittävästi julkisen talouden kestävyysvajeen kuromiseksi umpeen. Valtiovarainministerin mukaan "kunnianhimon taso olisi voinut olla korkeampi". Urpilainen on myös kertonut, että hallitus joutuu loppukaudellaan vielä tekemään lisätoimia kestävyysvajeen pienentämiseksi.

Keskusta muistuttaa valtiontalouden tarkastusviraston korostamasta huomiosta: Uudistusten toteuttaminen vaatii aikaa, joten päätöksiä täytyy tehdä nopeasti.

1.5 Rytminvaihdos ei auta, kun suunta on väärä

Kataisen hallituksen hallitusohjelmasta annettu tiedonanto oli alkukesästä 2011 eduskuntakäsittelyssä. Keskusta teki siihen silloin seuraavalaisten epäluottamusehdotuksen:

"Hallituksen ohjelman tekstitavoitteet ja talouslinja ovat räikeässä ristiriidassa keskenään. Hallitusohjelmasta puuttuvat keinot talouskasvun, työllisyyden ja yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi. Sen sijaan hallitus heikentää ja keskittää ihmisille tärkeitä palveluita. Tästä syystä hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Valitettavasti nämä huolenaiheet, jotka keskusta nosti esiin heti vaalikauden alussa, ovat osoittautuneet enemmän kuin aiheellisiksi. Hallituksen mukaiseen politiikkaan ei hyödytä tehdä pieniä korjauksia. Tarvitaan kokonaan uusi asento. Rytminvaihdos ei auta, kun suunta on väärä. Suomi huutaa suunnanmuutosta.

2 Julkinen talouden vakauttaminen edellyttää talouskasvua — Suomeen on luotava 200 000 uutta työpaikkaa

Keskustan mielestä Suomeen on täysin mahdollista luoda 200 000 uutta työpaikkaa. Tämä edellyttää, että työnantajilla, työntekijöillä ja valtiolla on yhteinen näkemys Suomen tilanteesta sekä selvä visio, jolla aineelliset ja henkiset voimavarat saadaan jalostetuksi uusiksi työpaikoiksi. Maahamme pitää saada työmarkkinoiden vakauden turvaava yhteiskuntarauha ja tätä pohjustava luottamus. Vain sen pohjalle voidaan rakentaa pitkän aikavälin kestävä talouskasvua.

2.1 Investointeja tarvitaan kasvupohjan vahvistamiseksi

Tulevaisuuden kannalta huolestuttavaa on, että teollisuuden investointiaste heikentyy Suomessa alati. EK:n investointiedustelun perusteella kiinteät investoinnit laskevat tänä vuonna peräti yhdeksän prosenttia noin 3,2 miljardiin euroon. Tällä tasolla ei kyetä uudistamaan edes käytössä olevaa tuotannollista kiinteää pääomakantaa, puhumattakaan lisätuotannon mahdollistavista uusista investointikohteista.

Investointiaste on jäämässä kuluvana vuonna noin 12 prosentin tasolle tehdasteollisuuden jalostusarvosta. Tämä jää selkeästi jälkeen EU-maiden noin 14—15 prosentin keskiarvosta, mikä sekään ei ole järin korkealla tasolla. Suomeen eivät investoi riittävästi suomalaiset eikä ulkomaisetkaan yritykset, jotta teollisen tuotantomme perusta voisi säilyä vahvana. Myös aineettomien investointien, joista on tullut merkittävä uuden kasvun lähde, määrän kasvu on pysähtynyt, ja tuleva kehitys riippuu pitkälti ICT-sektorin tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan aktiivisuudesta.

Yhteisöveron alentaminen on yksittäisenä toimenpiteenä oikeansuuntainen viesti yrityksille, mutta valitettavasti tämä ei yksinään ole riittävä ratkaisu. Yhteisöveron osaltakin on jäänyt jossain määrin epäselväksi, miksi hallitus päätyi nimenomaan tähän ratkaisuun eikä esimerkiksi toteuttanut vaihtoehtoa, jossa jaetun ja jakamattoman voiton verokohtelu olisi eriytetty toisistaan. Tämän tapainen ratkaisu olisi voinut selkeämmin ohjata yrityksiä investointien tekemiseen kuin nyt päätetty yhteisöveron alentaminen.

On myös syytä huomata, että yhteisöveron alentamispäätösten kustannukset sälytetään vastapainoksi tehdyn osinkoveron kiristyksen myötä ennen kaikkea kotimaisessa kasvullisessa omistuksessa oleville yrityksille ja piensijoittajille. Ulkomaiset omistajat ja muun muassa rahastojen kautta toimijat sijoittajat sen sijaan välttyvät osinkoverotuksen kiristyksestä ja pääsevät näin aidosti hyötymään voittoa tekevien yritysten parantuvasta osingonmaksukyvästä. Osinkoverouudistuksen perusteellisempia vaikutuksia voidaan arvioida vasta syksyllä, kun hallitus antaa eduskunnalle asiaa koskevan esityksen.

Hallituksen tulee nyt miettiä vielä kertaalleen ja aivan uudella otteella keinoja, joilla Suomen kilpailukyky saadaan palautettua sellaiselle tasolle, että maastamme tulee jälleen kokonaisvaltaisesti houkutteleva investointikohteinen niin kotimaisille kuin ulkomaisille yrityksille. Vain näin voimme luoda pohjan pitkäjänteisen ja kestävä kasvun aikaansaamiseksi. Vauhdittuvan talouskasvun myötä voimme myös vakauttaa julkisen talouden takaisin terveelliselle pohjalle ilman, että täytyy tehdä kipeitä, sosiaalista ja alueellista eheyttä vaurioittavia leikkauspäätöksiä.

2.2 Tutkimus ja koulutus ovat yhteiskunnan tulevaisuusinvestointeja — hinta leikkauksista lankeaa aikanaan korkojen kera maksettavaksi.

Hyvinvointiyhteiskunnan perusta on aina ollut sivistyksessä ja koulutuksessa. Kataisen hallitus jatkaa uusillakin päätöksillään sivistyksen alarajoja. Tämän hallituskauden aikana toteutetut

leikkaukset ja nyt kehysriihessä tehdyt ratkaisut vievät pohjan pois hallituksen omalta tavoitteelta, jonka mukaan Suomi on maailman osaavin kansa vuonna 2020. Taloudellisesti vaikeina aikoina Suomessa on aina ennen panostettu osaamiseen ja koulutukseen uuden hyvinvoinnin luomiseksi. Nykyinen hallitus kuitenkin ajaa toimivaa koulutusjärjestelmäämme määrätietoisesti alas.

Hallituksen kehyspäätöksessä suurimmat sivistysleikkaukset kohdistuvat opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusindekseihin, jotka jäädytetään vuodeksi 2014. Lisäksi kuntiin kohdistuvat jättimäiset leikkaukset, jotka vaikuttavat vääjäämättä myös koulutussektorille.

Tieteellisen tutkimuksen rahoituksella on tärkeä merkitys maamme tulevaisuudelle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Hallituksen tekemät kehyspäätökset viime vuonna sekä tämän kevään uudet päätökset heikentävät tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitusta. Suomen kilpailukykyyn kasvu perustuu tietoon, osaamiseen ja innovaatioihin. Hallituksen tekemät säästötoimet tulevat valitettavasti näkymään Suomen kilpailukyvyssä ja myöhemmin kilpailukykyvertailussa.

Kehyspäätöksen mukaisesti tutkimuslaitoksiin kohdistuvat leikkaukset merkitsisivät väistämättä useilla sektoritutkimuslaitoksilla kansainvälisestikin tunnustetun tutkimustoiminnan alarajoja ja muun muassa uhkaa energiaturvallisuuden heikentymisestä. Tämän muun muassa eduskunnan talousvaliokunta on todennut.

Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaleikkauksia on mahdoton hyväksyä tilanteessa, jossa 110 000 nuorta on kokonaan vailla toisen asteen tutkintoa. Kehysriihessä esitettyjen leikkausten kohtuullistamistoimet eivät riitä. Leikkaukset on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2016 mennessä.

Kehysriihessä päätettiin jäädyttää vuoden 2014 ammattikorkeakouluindeksi, vaikka samaan aikaan viedään eteenpäin mittavaa ammattikorkeakoulu-uudistusta. Hallituksen toimet eivät anna ammattikorkeakouluille mahdollisuutta kehittää toimintaansa ja tehdä kauaskantoisia rakenteellisia ratkaisuja.

On vastuutonta puhua maailman osaavimmas- ta kansasta, koulutuksen kehittämisestä ja nuor- ten yhteiskuntatakuusta, kun samaan aikaan hal- lituksen tekemät koulutusleikkaukset työntävät nuoret syrjäytymiskiarteeseen ja tekevät oppilai- tosten arjesta yhä raskaampaa.

2.3 Hallitus ei ole kyennyt rakentamaan luot- tamusta työmarkkinoille

Hallituksen on mentävä itseensä ja pohdittava, miksi se epäonnistui sellaisen luottamuksen il- mapiirin luomisessa, jolla työmarkkinajärjestöt olisivat kyenneet tekemään ennustettavuutta ja talouden vakautta parantavat työmarkkinaratkai- sut jo talvella 2013. Hallituksen olisi myös täy- tynyt kyetä ottamaan huomioon, että päätöksil- lä, joita se teki kehysriihessä, on vaikutuksensa työmarkkinaosapuolten neuvottelulähtökohtiin. Yksipuolinen, sinänsä tärkeä, yhteisöveron alen- tamispäätös on omiaan aiheuttamaan painetta työntekijäjärjestöjen palkankorotusvaateisiin ja näin vaikeuttamaan neuvottelutilannetta entises- tään.

Vaikeutuvassa ja epävakaaassa taloudellisessa tilanteessa olisi ollut välttämätöntä luoda sel- keät suuntaviivat tulevaisuuteen niin talouskas- vun vauhdittamiseksi kuin vakauden ja ennustet- tavuuden vahvistamiseksi. Olisi tarvittu joitakin vahvoja peruspaaluja paikalleen, jotta ihmiset voisivat katsoa luottavaisin mielin tulevaisuu- teen. Tässä hallitus epäonnistui pahoin. Koulu- tuksesta, tutkimuksesta sekä uuden talous- kasvun siemenistä leikataan tai vaihtoehtoisesti vuosi sitten tehtyjä päätöksiä ollaan perumassa.

Suomeen olisi kipeästi tarvittu sellainen työ- markkinaratkaisu, joka tässä maailmanlaajuisessa ja Suomen kohtaamassa talouden tilanteessa olisi asettanut jotkut talouden perustekijät niin varmalle pohjalle kuin nyt suinkin mahdollista. Kun yksi iso pilari olisi ollut paikallaan, olisi voitu katsoa tehokkaammin, paremmin ja var- memmin sitä, mitä hallituksen ja valtiovallan toimet esimerkiksi verotuksessa tai valtion me- no- ja tulopolitiikassa ylipäänsä olisivat ja millä tavalla niiden avulla voitaisiin parantaa Suomen kokonaiselviytymistä.

Hallituksesta ei kuitenkaan ollut sellaiseksi luotettavaksi kumppaniksi, jonka tekemisiin työmarkkinajärjestöt olisivat siinä määrin voi- neet luottaa, että ne olisivat kyenneet keskenään sopimaan siitä, miten palkoista ja muista tuloi- hin liittyvistä asioista sovitaan, ja tekemään työuriin liittyvät isot ratkaisut.

Kun on historiallisesti tilanne, jossa hallituk- sen ja työmarkkinajärjestöjen postit ovat sekai- sin — osa entisiä työmarkkinajohtajia on halli- tuksen riveissä ja osa hallituksen entisiä ministe- reitä on vastaavasti sitten työnantajapuolen lei- vissä johtamassa sitä — voisi kuvitella äkkiä, että tällainen olisi sellainen vahvuus, joka auttai- si järkevien työmarkkinaratkaisujen aikaansaa- mista. Mutta on näköjään niin, että tällainen ase- telma synnyttää enemmänkin epäluottamusta. Epäluottamuksesta viime kädessä näytti olevan kysymys siinä, että työmarkkinaratkaisua ei ker- ta kaikkiaan saatu aikaan keväällä 2013.

Kaikkiaan hallitus on asettanut työllisyyden tukemisen painopisteen turhan tukevasti vain yhteisöveron alentamisen varaan. Moni teolli- suusyritys on hiljattain ilmoittanut laajoista irti- sanomisista ja tehostamisratkaisuista. Ne osui- vat huonoon ajankohtaan ja vaikeuttavat syksyn työmarkkinakerrosta. Ne luovat epävakautta, joka valitettavasti ei voi olla heijastumatta ta- louteen ja työllisyyteen.

Yhteisöveron tuntuva alentamispäätös olisi vaatinut rinnalleen ainakin riittävän pitkän ja keskitetyn palkkaratkaisun ja mielellään myös yhteiskuntasopimuksen, jolla kolmikannassa olisi turvattu teollisuuden työpaikat.

2.4 Tarvitaan yhteiskuntasopimus

Suomeen tarvitaan uusi yhteiskuntasopimus. Nyt tulee kolmikantaisesti kasata maltillinen, osaamista, työllisyyttä ja kasvua parantava tulo- ratkaisu. Sopimuksen on huomioitava erityisesti matalapalkka-alat ja työttömät. Työmarkkina- sovun yhteydessä on myös etsittävä keinoja mui- ta heikommassa työmarkkina-asemassa olevien tilanteen parantamiseen. Tällaisia erityistä huo- miota vaativia ryhmiä ovat muun muassa nuor- isotyöttömät, ikääntyneet työttömät ja osatyö- kykyiset. Samalla tulee etsiä ratkaisu, jossa eri

työmarkkinaosapuolet sitoutuvat estämään työpanoksen kokonaismäärän laskun.

Hallituksen on otettava vastuu tällaisen ratkaisun edistämisestä, joka parantaa vientiteollisuuden kilpailukykyä ja samalla varmistaa kotimarkkinoiden vakaat toimintaedellytykset. Kautistelun sijasta hallituksen on kerrottava totuus tilanteesta, mutta samalla pitää myös rohkaista.

Keskustan mielestä vakautta tuovan työmarkkinasovun ratkaisemiseksi on mahdollisuus käyttää monipuolista keinovalikoimaa. Kyseen tulevat esimerkiksi ansiotuloerotuksen keventäminen ja vähintäänkin hallituksen toteuttaman ansiotulojen indeksitarkistusten jäädyttämisestä luopuminen, joka on tosiasiallisesti jo kirstänyt palkansaajien verotusta.

Liikaa maksettujen työkyvyttömyyseläkemaksujen palauttamista voitaisiin edelleen jatkaa osana työmarkkinaratkaisua. Näiden palautus voitaisiin jaksottaa esimerkiksi neljän vuoden ajalle pienille ja keskisuurille yrityksille sekä niiden työntekijöille. Samoin tässä talustilanteessa olisi syytä vakavasti harkita eläkemaksujen ns. emu-puskurin purkamista heikon talouskehityksen vuoksi. Näin voitaisiin välttää sivukulujen kasvattaminen tilanteessa, jossa työllisyyskehitys on muutoinkin erittäin heikkoa. Mikäli Emu-puskuria purettaisiin, tulisi silloin kuitenkin jo samassa yhteydessä sopia, että miten puskurin varat kartutetaan takaisin talustilanteen helpottuessa.

On erittäin tärkeää, että yhteiskuntasopimuksessa pystyttäisiin konkreettisilla keinoilla parantamaan työhyvinvointia ja -viihtyisyyttä. Keskustan mielestä työelämän laadulliset tekijät muodostavat miljardiluokan kokonaisuuden. Suomessa on paljon työsarkaa tältä osin jäljellä, vaikka monissa kysymyksissä on edistyttykin. Muutostarpeille, joilla voidaan vähentää sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä tai joilla voidaan parantaa työpaikkojen johtamiskulttuuria inhimillisemmäksi, pitää antaa suuri painoarvo yhteiskuntasopimuksessa. Tässä yhteydessä tulee myös ratkaista, miten vanhemmuudesta seuraavia kustannuksia voidaan tasata nykyistä reilummalla tavalla.

Yhteiskuntasopimuksessa tulee huolehtia myös siitä, että kohennetaan niidenkin suomalaisten asemaa, joilla ei ole omaa vahvaa edustajaa työmarkkinapöydissä eikä hallituksen kammarissa. Sosiaalipalvelut ovat monin paikoin kriisiytyneet. Leipäjonot ovat monen suomalaisen arjen todellisuutta, ja kansalaisten terveyserot ovat kasvaneet sietämättömiksi. Lasten, nuorten, perheiden ja vanhusten hätään ja avunpyyntöihin ei kyetä läheskään aina vastaamaan ajoissa. Vakavampia ongelmia ennaltaehkäisevistä palveluista puhutaan paljon, mutta todellisuus on toinen. Kotiapuun, neuvolapalveluihin, varhaiskasvatukseen, koulujen oppilashuoltoon ja mielenterveyspalveluihin pitää saada lisäresursseja. Koko palvelujärjestelmä vaatii remontin, joka on toteutettava valtion, kuntien ja järjestöjen yhteistyönä.

Hallitus ei vielä ole esittänyt korjattavaksi kuilua, jolla se jakoi pienituloisimmat kansalaiset kahteen kastiin. Työttömyysturvaan tehtiin Kataisen hallituksen toimesta tasokorotus, mutta muut perusturvaetuudet jätettiin tylsty ennalleen. Ei ole oikein, että vähimmäismääräiset vanhempain- ja sairauspäivärahat ovat selkeästi pienempiä kuin työttömien peruspäiväraha.

Myös omaishoito ja sen tukeminen pitää nopeasti uudistaa kestäväällä tavalla. Vanhuspalvelut ovat kokonaisuus, jonka yhtenä olennaisena osana on omaishoidon kehittäminen. Keskusta edellyttää, että omaishoidon tuen maksatuksen siirto Kelan vastattavaksi tehdään viipymättä. Vain näin voidaan taata yhdenmukaiset kriteerit koko maahan. Kansallisesti asettamamme tavoite laitoshoidon vähentämiseksi ei onnistu ilman riittäviä resursseja ja tarvittavia päätöksiä.

Uudistuksilla Keskusta haluaa tukea kotien hyvinvointia sekä suomalaisten itsenäistä elämänhallintaa ja omatoimisuutta.

2.5 Nuorille annettu lupaus on pidettävä — yhteiskuntatakuu ei saa epäonnistua

Hallitus ei ole kyennyt kattamaan nuorille antamaansa lupausta yhteiskuntatakuun toteuttamisesta. Nuorisotakuu on tavoitteiltaan hyvä, mutta vaikutukset neljän ensimmäisen voimassaolo-

kuukauden osalta ovat olleet miltei olemattomia. Lait ilman riittäviä voimavaroja jäävät tyhjiksi lupauksiksi.

Nuorten työttömyystilanne on jopa heikentynyt yhteiskuntatakuun ensimmäisten voimassa-olokuukausien aikana. Valitettavasti myös sellaisten nuorten lukumäärä on rajussa kasvussa, jotka ovat vastoin yhteiskuntatakuun lupausta olleet yli kolme kuukautta työttömänä. Hallituksella olisi ollut kehysriihessä tilaisuus tehdä mitataavaltaan riittävän suuruisia korjaavia toimenpiteitä, jos se edelleen aikoisi pitää kiinni nuorisotakuusta.

Hallitus on omalla toimikaudellaan kaiken lisäksi vieläpä itse pahentanut nuorten asemaa muun muassa leikkaamalla koulutuspaikoista ja jäädyttämällä erilaisia opetusresursseihin suunnattuja indeksejä. Onneksi hallitus on sentään ymmärtänyt, että esimerkiksi sen aiempi ratkaisu leikata rajusti oppisopimuskoulutuksesta oli virheellinen, joten hallitus on päättänyt ainakin osittain perua näitä aiemmin toteuttamia leikkauksia. Tällainen jojo-politiikka ei kuitenkaan anna kovinkaan hyvää kuvaa hallituksen toimintakulttuurista ja harjoitetun koulutuspolitiikan ennustettavuudesta.

Vaikka kehyspäätöksessä on osin vedetty takaisin vuosi sitten päätettyjä koulutuspaikkojen leikkauksia, tilannetta ei voida vielääkään pitää tyydyttävänä, koska leikkaukset kohdentuvat alueille eri voimakkuuksilla. Päätöksillä on erittäin suuria vaikutuksia koulutuksen tasa-arvon toteutumiseen kaikkialla Suomessa. Nuorisotakuun asiakkaat joutuvat kilpailemaan resursseista muiden nuorten ja aikuisopiskelijoiden kesken.

Kuntien keskeistä roolia nuorisotakuun toteuttamisessa vaikeuttavat rajut valtionosuusleikkaukset, opetustoimen indeksijäädytykset sekä kuntien tehtäväkuorman kasvattaminen. Niin ikään TE-toimistojen organisaatiomuutoksen samanaikainen toimeenpano suurine muutoksineen ei tätä suurta haastetta ainakaan helpota.

Kuvaavaa on, ettei yhteiskuntatakuuta enää mainita edes sananakaan koko kehysratkaisussa, vaikka kyseessä pitäisi olla yksi hallituksen

kärkihankkeista. Termi nuorisotakuu puolestaan mainitaan kertaalleen, mutta ei suinkaan aidon lisärahoituksen yhteydessä. Hallitus ainoastaan jaksottaa uudestaan ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen leikkauksia siten, että niiden toteuttamista siirretään osin pari vuotta eteenpäin. Siirtämällä näitä leikkauksia eteenpäin hallitus muka vakuuttaa turvaavansa nuorisotakuun. Ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten työllistymiseen kehysriihen päätökset eivät tarjoa oleellista parannusta.

Nykyistä oppisopimusjärjestelmää joustavammalle koulutusopimusmallille olisi edelleen tarve. Nuorille löytyisi selvästi nykyistä enemmän mahdollisuuksia työssä oppimiseen, jos järjestelmä olisi ehdoiltaan joustavampi. Jatkossa olisi myös kiinnitettävä enemmän huomiota viranomaisrajat ylittävien palveluketjujen toimivuuteen, voimavarojen riittävyteen sekä monipuolisempaan koulutustarjontaan. Joustavia ja yksilöllisiä ratkaisuja ammatillisten tutkintojen muodostamiseen tulisi myös kehittää.

On surullista, että hallitus on vähin äänin lupomassa keskeisestä tavoitteestaan. Liian monen nuoren työura katkeaa ennen kuin se on alkanutkaan.

2.6 Työllisyysohjelma akuutin talousahdingon ylittämiseen

Keskusta on esittänyt, että hallitus toisi eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman nopeasti ylimääräisen lisätalousarvion, jonka painopisteenä olisi työllisyystilanteen yleinen kohentaminen ja aivan erityisesti nuorisotyöttömyyden vähentäminen.

Hallitus ei kuitenkaan ole toistaiseksi kokenut tarpeelliseksi heikkenevään työllisyystilanteeseen puuttumista. Tämän vuoksi keskusta uudistaa akuutin työttömyyden hoitamiseen tekemänsä esitykset:

- Työnteon kannustavuuden lisäämiseksi on työttömyysturvaan otettava 300 euron suojaosa, jonka saisi tienata kuukaudessa ilman tuen vähentymistä.
- Otetaan käyttöön palkkatuki, jolla kannustetaan yrittäjiä palkkaamaan ensimmäisen ulkopuolisen työntekijä.

- Kevennetyt palkan sivukulut nuoria työllistäville työnantajille.
- Uusia oppisopimuspaikkoja tarvitaan ilman toisen asteen koulutusta oleville nuorille nopeasti
- Tarjotaan monipuolisesti töitä heikosta suhdannetilanteesta kärsivän rakennusalan ammattilaisille. Työsarkaa riittää homerakennusten korjauksissa, hissittömien talojen kunnostamisessa ja riippuvuutta ulkomaisesta tuontienergiasta vähentävien lämmitystapamuutosten tekemisessä sekä muussa korjausrakentamisessa. Myös asuntojen uudistuotannolle on kova tarve.

3 Pienet ja keskisuuret yritykset huutavat apua

Hallitus tarjoaa kasvureseptiksi tuntuvan veronalennuksen kohdentamista suuryrityksille. Yhteisöveron alentamisen toivotaan tuottavan mittavia käyttäytymisvaikutuksia. Hallitus on asettanut kaikki panoksensa tämän yhden kortin varaan.

Viime vuosien aikana työpaikat ovat kuitenkin syntyneet ennen kaikkea pieniin ja keskisuurisiin yrityksiin. Näiden yritysten työllistämismahdollisuuksia hallitus ei kuitenkaan ole sanottavasti edistänyt, vaan on pikemminkin monilla eri toimilla heikentänyt. Onkin erityisen huolestuttava signaali, että yrittäjien ja yrittäjäperheenjäsenten kokonaismäärä on kääntynyt viime aikoina laskuun.

Aitoja ratkaisuja uusien työpaikkojen synnyttämiselle hallituksen kehys ei juuri sisällä. Se kertoo parantavansa esimerkiksi Finnveran riskinottoa, mutta lopettaa samalla Finnveran kortukiluototuksen kokonaan. Se lopettaa erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille tärkeän verotuksen noin 170 miljoonan arvoisen innovaatiövähennyksen. Se vähentää Tekesin määrärahoja kymmenillä miljoonilla euroilla. Hallitus on jo aiemmin poistanut käytössä olleen työvoimavaltaisten alojen pienyrittäjien alennetun arvonlisäverokannan.

Hallitus ei myöskään ole tarttunut keskustan ehdotuksiin ensimmäisen työntekijän palkka-

tuesta tai työttömien työllistymistä kannustavan työttömyysturvan suojaosan käyttöönottamisesta. Yhteisöverotuksen kevennyksen vastapainona olevat verotuksen kiristyskohdat ovat useimmiten juuri työllistävien pienten ja keskisuurten yritysten kohdalla. Kehysratkaisussaan hallitus kaavailee muun muassa yritysten edustuskulujen verovähennyskelpoisuuden poistamista ja pitkäaikaisten investointien poisto-oikeuden muuttamista hyödykekohtaiseksi.

Keskustan mielestä nyt on ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla kannustetaan yrityksiä investointien tekemiseen. Yksi tällainen keino on vapaan poisto-oikeuden toteuttaminen.

3.1 Erilaisia omistusmuotoja on kohdeltava yhdenveroisesti

Tähän saakka pienet osakeyhtiöt ovat maksaneet yrityksen tekemästä tuloksesta normaalin yhteisöveron, mutta omistaja on ollut vapautettu maksamaan veroa toiseen kertaan eli osingot on saanut nostaa nettovarallisuudesta riippuen enintään 60 000 euroon saakka verovapaasti. Nyt hallitus poistaa pienyrittäjien verovapauden ja asettaa yrityksen kertaalleen maksaman veron lisäksi yrittäjäomistajan maksamaan vähintään 7,5 prosentin osinkoveron. Näiden pienten ja keskisuurten yritysten verotus kiristyy nyt myös verovähennysten ja poistomahdollisuuksien kaventamisen sekä energiaverojen kiristymisen seurauksena. Vaikka veronkiristys ei olekaan suuri, ei ole oikein, että näiden pienyrittäjien verotusta kiristetään, varsinkin kun hallitus samalla keventää tuntuvasti suurempien omistajien verotusta. Kiristys koskettaa kymmeniä tuhansia pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

Kiristyminen on totta myös henkilöyhtiöiden, ammatin- ja liikkeenharjoittajien sekä maatalouden harjoittajien kohdalla, sillä he eivät pääse hyötymään yhteisöveron alentamisesta. Verotuksen ei pitäisi ohjata yhtiömuodon valintaa, vaan tarkoituksenmukaisuuden. Hallituksen esittämä veromuutos asettaa kuitenkin elinkeinonharjoittajille ja henkilöyhtiöille aiempaa suuremman houkutteen yrityksen muuttamiseksi osakeyhtiömuotoiseksi. Tämän tilanteen välttämiseksi olisi johdonmukaista, että hallitus

tekee esimerkiksi huojennuksen muiden kuin osakeyhtiömuotoisten yritysten pääomatulojen verokohteluun.

Pörssiyhtiöstä vähintään 10 %:n siivun omistavien verotus kevenee tuntuvasti runsaaseen 150 000 euron osinkopottiin saakka. Samaan aikaan pörssiosakkeita omistavan piensijoittajan osinkovero kiristyy useilla prosenttiyksiköillä. Keskusta on esittänyt pörssiyhtiöiden pienille osingoille verovapautta. Tämä olisi omiaan edistämään kasvullista kansankapitalismia.

3.2 Investointien rahoituslukkoja on avattava

Jotta yritykset ylipäättänsä pääsisivät joskus tekemään voittoa ja maksamaan siitä veroja, täytyy niiden ensiksi kyetä tekemään investointeja, joilla haetaan yritystoimintaan kasvua. Eri puolilta yrityskenttää kantautuu parhailtaan huolestuttavia viestejä siitä, että ulkopuolisen rahoituksen saaminen on vaikeutumassa. Ehdot ovat tiukentuneet ja velkarahan marginaalit kasvaaneet. Ilman kunnollisia vakuuksia lainan saaminen on yksinkertaisesti aikaisempaa vaikeampaa, vaikka yrityksen investointikohde sinänsä vaikuttaisikin mielekkäältä.

Yritysrahoituksen kiristymisen taustalla luonnollisesti vaikuttaa pankeille asetetut suuremmat vakavaraisuusvaatimukset, jonka seurauksena pankkien liikkumatila ja riskinotto kyky on aiempaa rajallisempi. Valtio ei voi jäädä seuraamaan sivusta, kuinka pankkien lainahanojen kiristyessä yritysten investoinnit matelevat.

Valtion täytyy tällaisessa tilanteessa kyetä toimimaan siten, että muodostuu korvaavia pankkirahoituksen ulkopuolisia rahoituskanavia. Tällaisia ovat esimerkiksi keskustan esittämä miljardiluokan kasvurahasto ja uudenlaisten joukkorahoituskanavien luominen sekä oman että vieraan pääomanehtoisen rahoituksen hankkimiseksi. Suomeen tulee luoda piakkoin toimivat joukkovelkakirjamarkkinat pienten ja keski suurten yritysten käyttöön.

4 Keskustan menosääntö vakauttamaan julkista taloutta

Keskustan lähtökohtana on, että julkinen talous tulee sopeuttaa tasapainoon keskipitkällä ajankaksolla, vajaan kymmenen vuoden kuluessa. Keskusta esittää menosääntöä, joka tuo julkisen talouden menopuoleen kaivattua pitkäjänteistä ennustettavuutta.

Menosääntö mahdollistaa kehyskauden alkuvaiheessa sellaisten lisäsatsausten tekemisen, joilla luodaan edellytykset vahvemman talouskasvun pohjalle tuleville vuosille. Vastaavasti menosäännön käyttöön ottaminen olisi Suomelta selkeä viesti, että tuleamme keskipitkällä aikavälillä vakauttamaan julkisen taloutemme.

Menosäännön myötä Suomessa sitoudutaan siihen, että valtion menot voivat lisääntyä korkeintaan 60 prosenttia talouskasvun mukanaan tuomasta valtion tulojen kasvusta. Tulojen kasvusta 40 prosenttia käytettäisiin alijäämän paikkaamiseen. Näin varmistetaan, että velkasuhde saadaan nopeahkosti taittumaan.

Menosääntö ei kuitenkaan yksinomaan ole riittävä keino julkisen talouden vakauttamiseksi, vaan se luo puitteet menokurin säilymiselle. Menosäännön rinnalle tarvitaan tuntuvia satsauksia kasvuedellytysten luomiseksi. Valtion on rohkeilla toimenpiteillään tuettava yritysten investointi- ja työllistämismahdollisuuksien edellytyksiä

5 Tulevaisuusinvestointien kokoluokan olta-va miljardeissa euroissa

Valtiolla on mahdollisuus hankkia markkinoilta käytännössä lähes nollakorolla rahoitusta tulevaisuusinvestointien tekemiseksi. Koulutus, tutkimus ja monet biotalouden, kaivosteollisuuden ja ICT-teollisuuden suuret hankkeet sekä tie- ja ratahankkeet ovat malliesimerkkejä tulevaisuusinvestoinneista.

Keskusta on esittänyt Valtion Infra Oy:n perustamista isojen infrahankkeiden toteuttamiseksi. Tulevaisuusinvestointeja ovat myös sellaisten välttämättömien korjausten tekemiset, jotka on joka tapauksessa jossain vaiheessa tehtävä.

Keskusta on esittänyt esimerkiksi homekoulujen korjaamiseksi pitkäjänteistä toimintaohjelmaa, jonka aikana tarvittavat remontit sitoudutaisiin johdonmukaisesti tekemään.

Tällaisen pitkäjänteisen investointivelan ottamiseen meillä on kuitenkin mahdollisuus vain, jos nostamme työllisyysastetta, palautamme Suomen kilpailukyvyn ja tingimme jossain määrin kulutuksestamme.

Investointien tekemiseen otettava velkatarve olisi myös syytä erottaa valtionbudjetoinnissa syömävelasta, siis kulutusmenoihin kohdistetuista vuotuisista menoista. Nykyisellään valtion talousarvioesityksestä ei saa riittävää kuvaa siitä, mikä osa alijäämästä johtuu investoinneista ja mikä puolestaan syömävelasta.

5.1 Koko Suomen kasvurahasto vauhdittamaan taloutta

Keskusta esittää kokoluokaltaan miljardeissa euroissa olevan kasvurahaston perustamista. Kasvurahaston tarkoituksena on kanavoida rahoitusta esimerkiksi biotalouden, ict-sektorin, cleantechin ja matkailun kasvuyrityksille. Osa rahaston alkupääomasta kerättäisiin myymällä valtion ei-strategista omistusta, kuten esimerkiksi TeliaSonerassa olevaa omistusosuutta. Näin valtion taseessa oleva varallisuus laitettaisiin nykyistä tehokkaammin tekemään töitä suomalaisten työpaikkojen ja hyvinvoinnin luomiseksi. Valtion osuus rahaston alkupääomasta olisi noin 1,5 miljardia euroa.

Tavoite tulee asettaa korkealle. Tällaisella rahastolla varmistettaisiin teollisuutemme vaadittava uudistautuminen. Suomeen tulee luoda 200 000 uutta työpaikkaa, ja tässä kasvurahastolla on tärkeä rooli. Rahaston avulla vauhditetaan työpaikkojen synnyttämistä uusiin ja jo olemassa oleviin kasvuyrityksiin. Hallituksen vuositasolla esittämät muutaman kymmenen miljoonan euron lisärahat kasvupanostuksiin ovat mitataavaltaan eräänlainen pienoismalli keskustan kasvurahastosta. Nyt tarvitaan moninkertaisesti rajumpia toimenpiteitä.

Valtion pääomituksen lisäksi myös eläkeyhtiöillä olisi merkittävä rooli kasvurahaston

rahoittamisessa. Myös yksittäisille kansalaisille tarjottaisiin mahdollisuus sijoittaa tähän julkiseen kasvurahastoon. Koska tämäntyyppisen rahaston riskit ovat tavanomaista korkeammat, sitoutuisi valtio kattamaan riskeistä suuremman osan kuin mitä sen sijoitusosuus normaalisti edellyttäisi.

5.2 Väylärakentamiseen puhtia Valtion Infra Oy:stä

Kasvurahaston tavoin Valtion Infra Oy on toinen konkreettinen ison mittakaavan keino luoda vauhtia investointeihin. Pitkäjänteisen liikennepolitiikan kannalta nykyinen rahoitusmalli, jossa samalta budjettimomentilta rahoitetaan väylien investointi- ja kunnossapitohankkeet, ei ole kestäväällä pohjalla. Muun muassa tästä syystä hankkeet ovat usein kasautuneet, aiheuttaneet rahoitusongelmia, viivästyksiä ja kustannusten nousua.

Keskustan esitys Valtion Infra Oy:n perustamisesta tarjoaa uuden rahoitusvälineen. Se olisi tie- ja liikenneinvestointien rahoituksen tekninen toteuttaja. Rahoitettavista tie- ja liikennehankkeista sekä niiden rahoituksesta päättäisi eduskunta. Se perustuisi kumppanuusmalliin, joka tarjoaisi yksityisille sijoittajille turvallisen kotimaisen sijoituskohteen. Valtion Infra Oy:n kautta tapahtuva isojen liikenneyhteyksien rakentaminen vapauttaisi puolestaan budjettitalouden varoja nykyistä aktiivisempaan perustienpitoon jo kuluvalle vaalikaudella.

5.3 Alueellisten yhteismetsien perustaminen

Keskusta haluaa myös selvittää edellytykset alueellisten yhteismetsien perustamiselle. Osa valtion metsämaasta muutettaisiin alueelliseksi yhteismetsiksi, josta kansalaiset voisivat merkitä itselleen osuuksia joko rahalla tai omalla metsämaallaan. Valtiolta vapautuisi tässä yhteydessä pääomia tehokkaampaan käyttöön esimerkiksi kasvurahastoon tai Valtion Infra Oy:n pääomittamiseen. Vastaavasti yksittäisille pienmetänomistajille tulisi mahdollisuus liittää omistamansa metsäpalsta osaksi isompaa yhteismetsää.

5.4 Biotalous kasvupotentiaalin hyödyntäminen — hiilenmustasta energiapolitiikasta luopuminen

Keskustan mielestä maa- ja metsätalous sekä uusiutuvan energian tuotanto ovat tulevaisuuden kasvualoja maassamme. Tällä vihreällä kasvulla voidaan synnyttää laajasti kotimaisiin voimavaroihin perustuvia, uusia työn ja yrittäjyyden mahdollisuuksia. Vihreä kasvu tukee vahvasti kansantalouttamme. Maahantuontia korvaavana ja vientiä vahvistavana kotimaiseen työhön ja raaka-aineisiin perustuvana toimialana se on tehokkain sektori vaihtotaseemme vahvistamiseen. Vihreä kasvu ei kuitenkaan synny itsestään, vaan kehittyäkseen se vaatii pitkäjänteisyyttä sekä luotettavaa ja vakaata poliittista ilmapiiriä ja päätöksiä.

Uusiutuvan energian erilaiset käyttökoneologiat, puhdas ilma ja vesi, cleantech, ovat suuria mahdollisuuksia suomalaiselle teollisuudelle. Hallitus puhuukin lupaavasti puhtaasta teknologiasta ja onkin aivan oikein sanoa, että alan teknologiaan ja yrittäjyyteen pitäisi satsata. Hallituksen puheet ja teot ovat kuitenkin jälleen keran ristiriidassa. Siinä missä Vanhasen hallitus lisäsi alan t&k-rahoja lähes 3—4-kertaisiksi, Kataisen hallitus on leikkaamassa resursseja. Näillä eväillä uudet työpaikat jäävät syntymättä.

Kunnianhimoinen energiapolitiikka edellyttää rohkeita investointeja, kuten esimerkiksi älykkäisiin sähköverkkoihin satsaamista esimerkiksi Pohjoismaiden yhteishankkeena. Biotalous on kokonaisuudessaan tuntuvasti laajalaisempi käsite kuin pelkkää energiantuotantoa. Keskustan esittämä kasvurahasto tarjoaa rahoituskanavan sellaisille kasvuyrityksille, jotka pyrkivät ratkaisemaan biotalouteen liittyviä haasteita ja kehittämään esimerkiksi puuraaka-aineesta aivan uudenlaisia tuotteita vaikkapa lääketieteellisuuden tarpeisiin.

Maaseutu, maaseudun ihmiset ja maaseudun vihreät elinkeinot ovat jo nyt maksaneet kovan hinnan hallituksen säästötoimista. Keskusta odotti, että hallitus olisi valtiontalouden kehysesityksessä vuosille 2014—2017 toteuttanut toimenpiteitä maa- ja metsätalouden kannattavuuden parantamiseksi. Niitä ei tullut. Kehysesityk-

sessään hallitus jätti voimaan jo aiemmin tehdyt moninkertaisten leikkausten kohdentamiset maaseudulle.

Keskusta edellyttää, että maa- ja metsätalouden kehittämiseen ja investointeihin on käytettävissä tarvittavat taloudelliset tukiresurssit. Keskusta ei hyväksy kaavailuja, joissa investointien rahoittaminen siirrettäisiin vuotuisen budjetti-rahoituksen varaan. Alkutuotannon rakenteen kehittämisen ensisijaisen rahoituslähteen tulee jatkossakin pohjautua rahastointiin, jonka pääomitus on riittävällä tasolla tarpeeseen nähden.

Hallitus on toiminut maaseutua kohtaan toisin kuin se aloittaessaan linjasi. Hallitusohjelmassa on painotettu useassa kohdassa maatalouselinkeinon toimintaedellytysten, kilpailukyvyyn ja kannattavuuden parantamista. Ohjelmassa on keskeisenä lähtökohtana maaseudun monitulyrittäjyyden kehittäminen ja vahvistaminen. Hallitus lupasi edistää energiantuotannon monimuotoisuutta ja kannustaa bioenergian käytön lisäämistä. Alueiden vahvuuksista aiotiin hakea kasvua. Lähes kaikissa edellä mainituissa tavoitteissaan hallitus on toiminut tavoitteidensa vastaisesti.

Hallitus on myös puheissa ilmaissut tukevan-
sa viime vaalikaudella hyväksytyä suurta energiapakettia. Käytännön toimeenpanossa hallitus on kuitenkin sitoutunut tähän vain osin. Käsittämättömintä on, että hallitus on kiristänyt turpeen veroa ja leikannut enimmillään kolmanneksen energiapuun tuesta. Se on tarjonnut kivihii-
lille valtavan kilpailuedun, millä puun ja turpeen yhteiskäyttö väistyy yhä useammin. Tämä on hiilenmusta linja ja täysin päinvastainen kuin strategian edellyttämä hiilen nopea alasajo.

Uralin takaa kaivettua kivihii-
lta ollaan kussa-
kaamassa kiihtyvällä vauhdilla Suomeen. Vuoden 2013 alkukuukausien aikana kivihii-
len kulutus kasvoi yli 30 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta. Hallituksen sisällä vaikuttaa olevan ristiriitainen näkemys tuulivoiman edistämisestä. Siinä missä työ- ja elinkeinoministeriö näyttää sitoutuneen selvitysmies Tarasti muurinmurtajanaan tuulivoiman käytön lisäämiseen suuressa energiapaketissa sovitulla tavalla, on ympäristöhallinto pyrkinyt monin eri

tavoin lähinnä rajoittamaan tuulivoiman lisärakentamista. Suomeen näyttää olevan mahdollista saada sopimaan 700 tuulimyllyä siinä, missä Saksaan 70 000 myllyä.

Suomen tulee ottaa vakavasti biotalouteen ja luonnonvaroihimme liittyvät moninaiset mahdollisuudet. Energiapolitiikan osalta tähtäin tulee asettaa jo 2020-luvulle ulottuviin konkreettisiin ratkaisuihin. Keskusta on esittänyt, että 2020-luvulle ulottuvan energiapolitiikan tavoitteeksi asetetaan 50/50/50-sääntö. Tämä tarkoittaa, että vuoteen 2030 mennessä Suomen energiantuotanto on vähintään 50-prosenttisesti uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettua ja vähintään puolet käyttämästämme energiasta on alkuperältään suomalaista. Lisäksi päästöjä on alennettava 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

6 Rakenteellisiin uudistuksiin vauhtia — kestävyysvaje ei korjaannu leikkauslistoilla ja veronkiristyksillä

Pääministeri Kataisen hallituksen vuosien 2014—2017 kehyspelonteko kertoo hallituksen päätöksentekokyvyttömyydestä sekä lupauksista ja puheista huolimatta myös näköalattomuudesta. Hallituksen toimet ja linjaukset kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi puuttuvat käytännössä kokonaan. Työurien pidentämistä tavoittelevien asioiden valmistelu on ulkoistettu ja hallituksen omatkin päätökset on siirretty tulevaisuuteen.

Omissa kestävyysvajeraporteissaan hallitus keskittyy toissijaisten seikkojen ja kestävyysvajeen kannalta jopa aivan harhaanjohtavien kysymysten pohtimiseen, kuten työmatkoista maksettavien verovähennysten kyseenalaistamiseen. Ikään kuin kestävyysvaje oikenisillä, että ihmisten edellytyksiä työssäkäynnille heikennettäisiin.

Hallituksen olisi ylipäättänsä jo aika oivaltaa, että kestävyysvajetta ei voida purkaa pelkkien leikkauksien ja veronkorotusten avulla, vaan tarvitaan kasvua ja rakenteellisia uudistuksia. Kestävyysvaje oli pääministeri Kataisen toimintakauden alussa noin 5 prosenttia. Rujojen, koko-

luokaltaan reilun 5 miljardin euron sopeutusratkaisujen jälkeen vaje on yhä noin 4,2 prosenttia. Hallitus joutuu jatkamaan epäonnistuneiden leikkaustensa kierrettä, koska se ei uskalla tehdä niitä toimenpiteitä, joita oikeasti tarvittaisiin. Työurakeskustelu on jumiutunut, koska hallitus on lukinnut eläkekysymyksen. Kunta- sekä sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen on puolestaan ajautunut sekasortoon. Kehittämistyö kunnissa on lamaantunut täysin.

6.1 Työuriin on saatava lisää pituutta

Työurien pidentämisen välttämättömyydestä on laaja yksituumaisuus. Nopeampi pääsy työelämään, työssä jaksaminen sekä eläkepoliittiset ratkaisut muodostavat kokonaisuuden, jonka osalta on edettävä. Hallitus on yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistellut eläkeuudistusta. Hallituksen sisäiset näkemuserot tarkoittavat sitä, että seuraavista eduskuntavaaleista on tulossa eläkevaalit. Todellisuudessa välttämättömät päätökset ollaan siirtämässä seuraavalle hallitukselle.

Eläkkeelle siirtymisikä tulee sitoa eliniän odotteeseen, samalla on varmistettava pääsy varhennetulle eläkkeelle tapauksissa, joissa tähän on tarvetta. Eläkeiän korottaminen on tehtävä riittävän pienin askelin, jotta yksittäiset ikäluokat eivät joudu kohtuuttomaan tilanteeseen. Näin osa pidentävästä eliniästä käytetään jatkossa työskentelyyn.

Hallitus lupasi etukäteen kehysriihestänsä päätöksiä toimenpiteiksi työurien pidentämiseksi. Nämä toimet ja linjaukset jäävät odottamaan tulevaisuuteen. Toimenpideohjelman lisäksi tarvitaan välttämättömiä lainsäädäntöuudistuksia osatyökykyisten sijoittumiseksi nykyistä paremmin työmarkkinoille. Vähintä on, että valmistelu käynnistettäisiin pikaisesti. Sosiaaliturvan ja palkan sekä verotuksen yhteensovittamistyö vaatii uuden otteen. Tavoitteena on oltava kannustava ja yksinkertainen sosiaaliturva.

Eräs kiireellisimmistä toimista on kuntoutuksen kokonaisuudistus. Keskusta näkee, että kuntoutusjärjestelmiä uudistamalla ennaltaehkäistään työkyvyttömyyttä. Myös osatyökykyisten

voimavarat on saatavissa tätä kautta paremmin käyttöön.

6.2 Kuntapalvelujen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja rahoituksen uudistus — kotikunta-maakuntamalli ratkaisuksi

Kuntien palvelurakenteiden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen on välttämätöntä. Uudistuksen näköala pitää olla vähintään vuoteen 2030. Tarvitaan kokonaisuudistus, joka sisältää hallinnon ja vastuiden muutosten tueksi kokonaisnäkemys ja kansalliset sosiaali- ja terveystaloudelliset tavoitteet. Julkisten palvelujen lisäksi on hyödynnettävä myös yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutuotantoa parhaalla mahdollisella tavalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksen osana on rahoitusjärjestelmään tehtävä perusteellinen uudistus. On siirryttävä monikanavaisesta rahoitusjärjestelmästä kohti yksikanavaisempaa mallia. Julkinen raha tulee koota yhdelle toimijalle. On edettävä kokeilujen kautta kohti valtakunnallista ratkaisua.

Keskusta esittää kotikunta-maakuntamallia ratkaisuksi, jolla hallituksen kyhäämä kunta-umpisolmu voidaan avata. Keskustan ratkaisu on maakunta-/sairaanhoitopiiripohjainen yhteistyön malli vaativimmissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä muissa laajaa väestöpohjaa vaativissa palveluissa. Kotikunnat huolehtisivat kuntalaisten tarvitsemista lähipalveluista sekä alueensa elinvoimasta. Kotikunta-maakuntamallilla turvataan parhaiten ihmisten tarvitsemat lähipalvelut sekä paikalliset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa organisaatiopäätösten lisäksi on kyettävä palvelujen sisältöjen sekä toimintatapojen uudistustyöhön. Varovaistenkin arvioiden mukaan esimerkiksi tietojärjestelmien yhdenmukaistamisella on saatavissa merkittävä määrä euroja varsinaiseen hoito- ja hoivatyöhön. Kotikunta-maakuntamalli mahdollistaa tietojärjestelmien yhdenmukaistamisen, koska vastuu potilaan hoidon kokonaisuudesta on selkeästi yhdellä maakunnallisella toimijalla.

Samaan aikaan sekasortoisen kunta-uudistuksen kanssa on hallitus toteuttanut valtavat leikkaukset kuntien valtionosuuksiin ja suistanut näillä toimenpiteillään jo nyt monet kunnat paahaan taloudelliseen ahdinkoon. Vaikka kaikki entisetkään leikkauspäätökset eivät ole vielä koko rujoudessaan ehtineet tulla voimaan, päätti hallitus silti tehdä mittavat lisäleikkaukset kuntien valtionosuuksiin heikentäen näin kuntien mahdollisuuksia tuottaa kansalaisten tarvitsemia peruspalveluita.

Lisäleikkauksia on toimeenpantu siitä huolimatta, että esimerkiksi myös valtiovarainvaliokunta on katsonut finanssipolitiikan tarkastuksen vaalikauden 2011—2014 puoliväliraportista antamassaan lausunnossa, että koko julkisen talouden kestävyys kannalta on olennaista, että kuntatalouden vakautta edistetään. Valtiovarainvaliokunnan mukaan on keskeistä, että kuntien tehtävät sovitetaan yhteen niiden rahoitusmahdollisuuksien kanssa ja että kunnille annettavien uusien tehtävien kustannusvaikutukset arvioidaan aiempaa paremmin. Kataisen hallitus ei ole kuunnellut, saatikka ottanut opikseen valtiovarainvaliokunnan esittämistä huolenaiheista.

Hallituksen valmistelutyön poukkoilu on pysäyttänyt monilla alueilla välttämättömminkin uudistustyön. Sotkujen siivoaminen ja uudistusten nostaminen takaisin raiteille on jäämässä seuraavalle hallitukselle. Keskusta on valmis korjaamaan sen, mitä nyt rikotaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Työtä ja toimeentuloa

1. Eduskunta edellyttää, että tavoitteeksi asetetaan 200 000 uuden työpaikan luominen vuoteen 2020 mennessä.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta Suomeen saadaan sellainen työmarkkinaratkai-

su, joka samanaikaisesti sekä parantaa suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kilpailukykyä että varmistaa kuluttajien ostovoiman suotuisan kehittymisen.

3. Eduskunta edellyttää, että perinteen työmarkkinaratkaisun lisäksi tehdään laajempi yhteiskuntasopimus. Laajemmassa yhteiskuntasopimuksessa huolehditaan siitä, että myös sellaisten suomalaisten asemaa kohennetaan, joilla ei ole omaa edustajaansa työmarkkinapöydissä eikä hallituksen kammareissa.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ripeällä aikataululla työllisyyspaketin, jonka avulla selvitetään väisun suhdannevaiheen yli. Keinoja ovat muun muassa työttömyysturvan 300 euron suoja-osa, yksinyrittäjän ensimmäisen työntekijän palkkatuki, työnantajien alennetut sivukulut nuorten palkkaamiseksi, homerakennusten korjaukset ja korjausavustukset muun muassa hissiremontteihin.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin työurien kokonaisvaltaiseksi pidentämiseksi eikä siirrä vastuuta päätöksenteosta eduskuntavaalien jälkeiseen aikaan.

6. Eduskunta edellyttää, että eläkejärjestelmää on kehitettävä vastaamaan yhä pitenevää elinikäämme.

7. Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvaa uudistetaan yksinkertaisemmaksi ja työhön kannustavammaksi.

Kasvua ja yritteliäisyyttä

8. Eduskunta edellyttää perustettavaksi koko Suomen kasvurahastoa, jonka kokoluokka on 3—5 miljardia euroa. Hallituksen on etsittävä kumppaneita rahastoon eläkeyhtiöistä ja kansalaisista

sekä valmistauduttava itse pääomittamaan rahastoa myymällä valtion ei-strategista omistusta, kuten esimerkiksi TeliaSoneran omistusosuutta.

9. Eduskunta edellyttää, että pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuutta saada rahoitusta investointien toteuttamiseen helpotetaan. Keinoina ovat muun muassa kasvurahasto ja joukko-velkakirjamarkkinat pk-yrityksille.

10. Eduskunta edellyttää, että yhteisöveron alentamisen lisäksi ryhdytään myös muihin tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla kannustetaan investointien tekemiseen. Esimerkiksi vapaan poistooikeuden toteuttaminen olisi tällainen keino.

11. Eduskunta edellyttää, että elinkeinonharjoittajien, henkilöyhtiöiden ja maataloudenharjoittajien toimintaedellytyksiä parannetaan ja erityyppisten yritysten verokohtelua oikeudenmukaisetaan. Huojennus muiden kuin osakeyhtiömuotoisten yritysten pääomatulojen verotukseen olisi yksi keino edistää tätä tavoitetta.

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää Valtion Infra Oy:n toiminnan ja siirtää isojen tie- ja liikenneinvestointien tekemisen tälle budjettitalouden ulkopuoliselle yhtiölle.

Sivistystä ja koulutusta

13. Eduskunta edellyttää, että nuorille luvatus yhteiskuntatakuun ja sen osana olevan koulutustakuun toteutuminen varmistetaan ja näin estetään nuorten syrjäytyminen.

14. Eduskunta edellyttää, että oppisopimuskoulutuksen uudistamiseen tähtäävä reformi käynnistetään. Reformin tarkoituksena on koulutusmäärien tuntuva lisääminen ja oppisopimuskoulutuksen

muuttaminen sellaiseksi, että se soveltuisi paremmin myös peruskoulun päättäneille nuorille.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus lopettaa hyvinvointiyhteiskunnan perustasta — sivistyksestä ja koulutuksesta — leikkaamisen ja ryhtyy sen sijaan tosissaan tavoittelemaan asettamaansa tavoitetta, jonka mukaan Suomi on maailman osaavin kansa vuonna 2020.

Biotaloutta ja luonnonvarojen hyödyntämistä

16. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu hiilenmustasta energiapolitiikastaan ja ryhtyy sen sijaan toimenpiteisiin, joilla edistetään biotalouden koko valtaisan ja monialaisen potentiaalin täysimääräistä hyödyntämistä koko maassa. Biotalous on nostettava kansalliseksi kärkihankkeeksi.

17. Eduskunta edellyttää, että kotimaisista energiatuotantoa vauhditetaan ja tuotannon esteitä puretaan muun muassa luvitusjärjestelmää jouhevoittamalla. Näin parannetaan samalla Suomen vaihtotasetta.

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset alueellisten yhteismetsien perustamiselle, joiden perustaksi tulisi valtion metsäomaisuutta.

19. Eduskunta edellyttää, että hallitusohjelmaan kirjatut maa- ja metsätaloutta koskevat tavoitteet toteutetaan.

Julkisen talouden vakauttamista ja kuntapalveluiden turvaamista

20. Eduskunta edellyttää, että hallitus tunnustaa epäonnistuneensa itse asettamiensa kunnianhimoisten talous- ja työllisyystavoitteiden toteuttamisessa ja korjaa tavoitteet realistisemmalle tasolle.

21. Eduskunta edellyttää, että julkisen talouden menokehitys vakautetaan keskipitkällä aikavälillä keskustan esittämän menosäännön mukaisesti. Menosäännön myötä Suomessa sitouduttaisiin siihen, että valtion menot voivat lisääntyä korkeintaan 60 prosenttia talouskasvun mukanaan tuomasta valtion tulojen kasvusta. Tulojen kasvusta 40 prosenttia käytettäisiin alijäämän paikkaamiseen.

22. Eduskunta edellyttää, että pitkäjänteisten investointien ottamiseen tarkoitettu velkatarve eritellään sellaisesta velkaantumisesta, jota valtio ottaa vuotuisten kulutusmenojen kattamiseen.

23. Eduskunta edellyttää, että kunta-uudistuksen umpisolmu avataan. Tilanne ratkaistaan ottamalla käyttöön keskustan esittämä kotikunta-maakuntamalli. Keskustan esittämä ratkaisu turvaa parhaiten ihmisten tarvitsemat lähipalvelut.

24. Eduskunta edellyttää, että hallitus lopettaa kuntien valtionosuuksien leikkaamisen kautta tapahtuvan kuntapalveluiden jatkuvan kurjistamisen.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2013

Timo Kalli /kesk
Mika Lintilä /kesk
Markku Rossi /kesk
Esko Kiviranta /kesk

Antti Rantakangas /kesk
Eero Reijonen /kesk
Tapani Tölli /kesk